

Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії

Наше слово

Місячник Союзу українців Румунії. XXV рік видання. № 252, червень, 2015

*І чужому навчайтесь,
Щ свого не цурайтесь...*
М. Шевченка

Наш голос

NAȘ HOLOS
ISSN 1220-6296

Головний редактор – Ірина Мойсей
Редактори: Іван Ребошапка
Михайло Трайста

Редколегія:

Іван Арделян, Іван Кідещук,
Іван Ковач, Микола Корнищан
Микола Корсюк, Михайло Михайлюк,
Юрій Павліш, Віргілій Ріцько

Адреса редакції:

Раду Попеску, 15, Сектор 1, Бухарест;
Телефони: 021/222.07.29; 021/222.07.37
Телефони/Факси: 021/222.07.37; 021/222.07.55;
E-mail: redactia.nasholos@gmail.com

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»,
Бухарест, Румунія
Redacția:
Str. Radu Popescu, Nr. 15, Sector 1,
București România

Застереження:

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

Читайте в номері:

- ❖ *Сторінки 120-річної румунської шевченкіани*
- ❖ *Лідія Ковалець: «З українсько-румунських літературних теренів»*
- ❖ *Інтерв'ю, а чи дружній семінарії з нагоди 50-ліття Михайла Трайсти*
- ❖ *Михайлові Трайсті – 50. Штрихи до нестандартного портрета*
- ❖ *Дитинство, виколикхане казкою Михайла Трайсти*
- ❖ *Г.С.Сковорода: «Пісня 13-а» – рай душі – рай землі...*
- ❖ *Майстри сучасної української прози: Михайло Сидоржевський – голова Національної спілки письменників України*
Будьмо сильними і мудрими в нелегкий час вибору (Есе)
- ❖ *Дитячі сторінки*
- ❖ *Сторінки гумору*

Іван РЕБОШАПКА

СТОРІНКИ 120-РІЧНОЇ РУМУНСЬКОЇ ШЕВЧЕНКІАНИ ХІІ. Урізноманітнення рецептивних підходів. 3. Вирізнення складових мистецької сутності феномена Шевченка

Рецепції Шевченком Біблії

У виявленні іншої визначальної складової мистецької сутності Тараса Шевченка – **рецепції ним Біблії** – румунські автори, за винятком русиста-мовознавця Бухарестського університету Катерини Фодор, яка у своїй передмові до тома румунських перекладів (1961 р.) Шевченкової прози «*O viață de artist și alte nuvele («Життя митця» та інші новели)*», наслідуючи М.Огарьова, писала, що після заслання «Шевченко стає переконаним матеріалістом і атеїстом» (...), «розробляє і поглиблює атеїстичні мотиви у своїй творчості п'ятого десятиліття» у поемах *Кавказ* та *Єретик* (стор. 15), решта румунських дослідників в осмисленні даної визначальної шевчківської складової поступили зовсім непогрішно у порівнянні з материковим українським радянським шевченкознавством, в якому донедавна поширеними були два різні підходи: з однієї сторони, Шевченка представлялося як митця-атеїста¹¹, його так звані «антиклерикальні мотиви» чи використання ним біблійних тем, мотивів, образів, прямих звертань до Бога часто видавалося за його атеїзм, а з іншої, відзначалося, що «у біблійних текстах Шевченко шукав те, що відповідало його власним революційно-демократичним прагненням та його поетичному темпераментові, найменше вбачаючи в них канонічне «святе письмо», відкидаючи все релігійне, обскурантське, скептично ставлячись до містичної і туманної алегоричності деяких книг Біблії; як митець, він активно переплавляв у власній поетичній свідомості художній світ Біблії». Відзначалося, що «з ідейним та образним світом Біблії Шевченко знайомився ще в дитинстві», згодом «біблійні образи входили в його уяву маляра з ікон, із лубкових малюнків, із творів класиків світового образотворчого мистецтва, творів його вчителів і колег по Академії мистецтв» і ін. Відзначалося також, що «його приваблювала розвинута первісним християнством проповідь прийдешнього визволення від рабства і злиднів», він «використовував образи й фразеологію Біблії»

для вираження революційно-демократичних ідей», «застосовуючи й переосмислюючи (як відзначав О.Білецький) біблійні мотиви, сюжети, образи, фігури, вкладаючи власні бунтарські думи й емоції у відшліфовані віками форми і формули», яких «езопівську» здатність оцінював. «Біблійна тематика була обов'язковою для учнів петербурзької Академії мистецтв, тому Шевченко розробляв біблійні теми і в своїх художніх творах»¹².

Щоправда, не всі українські радянські шевченкознавці поділяли тільки виключно перший чи другий підхід у своїх працях. Були й такі, що обережно намагалися встановити своєрідну «серцевину» підходів. Відомий шевченкознавець Є.Кирилюк, наприклад, детально аналізуючи біблійні джерела ряду Шевченкових творів (в *Історії української літератури* у трьох томах, т. 3, 1968 р.), відзначав, що цими творами Шевченко «робить дальший сміливий і рішучий крок на шляху до атеїзму», підкреслюючи, що поет «адресується до Бога, але з усього попереднього антирелігійного контексту ясно, що «бог» тут, як і в наступних творах, це вища справедливість» (стор. 153).

Широка рецепція Шевченком Біблії може за-вдячуватись і відзначеному Дмитром Чижевським тому фактові, що молодь київської романтичної школи, до якої належав і Шевченко, «була глибоко просвічена «Святим Письмом», *Книги буття українського народу* М.Костомарова, які «подали ідеологічну програму кирило-мефодіївців», були «писані в біблійному стилі, як писалися подібні історіософські твори на Заході та в слов'ян», стиль, яким «Христова релігія дала світові новий моральний дух (...), вказала народам нові цілі – здійснення ними у мирі і братерстві, вірності великої ідеї людської єдності», а добро України можливе тільки «при виповненню заповіту нашого божественного Спасителя», через що, як відзначав Білозерський, усі повинні стриміти до здійснення Божої правди, до (...) панування свободи, братерської любові і народного добробуту»¹³.

(Продовження на 4 стор.)

СТОРИНКИ 120-РІЧНОЇ РУМУНСЬКОЇ ШЕВЧЕНКІАНИ

(Продовження з 3 стор.)

Не «глибоким просвіченням» письменників-романтиків «Святим Письмом», внаслідок чого вони переплавляли у своїх творах біблійні сюжети, мотиви, образи тощо, як це, можливо, оправдано відзначав Дмитро Чижевський стосовно київської школи романтиків, до практики якої належав і Шевченко, а своєрідним частим поєднанням двох, на перший погляд, антагоністичних імпульсів епохи, позначеної боротьбою за емансипацію – історичного аргументу (= потреби участі в спорудженні історії) і релігійної проповіді пояснює релігійність поетів-романтиків професорка всесвітньої літератури Бухарестського університету Вера Келін. Наслідок же цього поєднання вповні рівнозначний з відзначеним Чижевським наслідком «просвічення «Святим Письмом»: у поетів-романтиків, – відзначає Вера Келін, – зароджується месіанське ставлення, що є звичайним їх поступом у боротьбі за справу, з правотою якої у власній свідомості вони ідентифікуються з волею Бога (...). Романтичний месіанізм, що порівно насичувався біблійними сугестіями та філософськими ідеями утопістів епохи (Сен Сімон, Овен, Фуріє) виробив стиль, характерними нотами якого є профетичний тон, апокаліптичні візії, поваб до алегорії, що знаходяться у різних композиціях Міцкевича, Ламене, Мацціні, румунського романтика Алеку Руссо (...). Поети, які приймають це ставлення, прагнуть бути страдниками за святу справу, самі себе бачать у символічних іпостасях, часто сходять на цоколі і промовляють гучні слова профетичного ефекту»¹⁴.

Питання рецепції Шевченком Біблії розглядалися у румунській шевченкіані згідно з другим із вищевказаних Чижевським, Крекотнем та Верою Келін підходів. Більше того, у зовсім безпретензійній статті покійного Івана Мінтянського, літературознавчий профіль якого нам не відомий, знаходимо спробу представити українського поета як **віруючого**, що «любив Бога», який «дав йому силу і безмежну сміливість виступити проти царя Миколи I», у поемі *Сон*, епіграфом якої є слова Іоана «Дух истини, его же мир не может прияти, ако не видит Его, ниже знает Его» (Іоан, глава 14, стих.17). «Цей дух, – підкреслював Мінтянський, – Дух истини, як той вогонь, горів у душі Шевченка, не давав йому спокою, щоб переносити людську неправду»¹⁵. А нині покійний отець Михайло Колотило, не торкаючися питання, був чи не був Шевченко віруючим, у коментарі ряду віршів поета підтверджував «незнищеність духу Шевченка»¹⁶, що можна сприймати в релігійному смислі або в значно ширшому, всеохоплюючому, який, власне, і є властивий поетові.

Використання Шевченком біблійного образу святої Марії «як символа усіх нещасливих матерів, над якою пролив найгарячіші і найчистіші сльози» в одноімennій поемі, відзначав ще 1894 р. зачинатель румунської шевченкіани К.Доброджану-Геря у його статті *Тарас Шевченко*.

У наш час покійний Стеліан Груя в його румунській монографії *Taras Şevcenko* підкреслював, що «у християнській міфології великий український поет знаходив улюблені сюжети протягом всього свого життя»: «чистоту материнської любові» (...); «у ранньому християнстві – суспільний протест в ім'я вікової мрії здобуття правди народами всього світу» (стор. 98): «глибокі християнські переконання автора романтичним заходом перетворені біблійні мотиви спрямовані були у напрямок (відображення) сучасних поетових реалій» (стор. 101); «у творі *Царі* Шевченко використав біблійну легенду про царя Давида як термін порівняння з царем Миколаєм I» (стор. 137); «у *Кавказі* Бог викликає на себе глибоку іронію поета» (стор.141); «у *І мертвим, і живим...* поет використав ідеї *Давидових псалмів*».

Своєрідність використання Шевченком біблійної легенди у поемі *Марія* відзначав Дан Хорія Мазілу в нероз уже цитованій його передмові до упорядкованого ним румунського *Кобзаря* 1990 року.

Питанням рецепції Шевченком Біблії найбільше займалась Магдаліна Куцюк. Скрупульозно вивчаючи біблійні джерела Шевченкових творів, і то – крізь призму специфіки художнього світобачення Шевченка-романтика, – Магдаліна Куцюк у таких її розвідках, як *Шевченкові наслідування пророків, Генезис «Заповіту»*, в монографії *Творчість Шевченка на тлі його доби* та в аналізах окремих творів намагалася розкрити механізм шевченківської адаптації біблійних концептів, чим зуміла внести ряд корективів у радянську інтерпретацію співзвучності Шевченкових творів з морально-етичними постулатами старозавітних пророків і, таким чином, – відзначає Тамара Носенко, – внесла слушний коректив «зокрема у розуміння Шевченкової концепції України (увиразнила справжній смисл ідеї національного гріхопадіння – втрату незалежності), а також розуміння «революційності» поета (що прагнув увиразнити Іон Козмей, уже після Магдаліни Куцюк!), що їх тривалий час догматично пояснювали зв'язком із ідеологією російської революційної демократії».

Аналізом окремих творів Магдаліна Куцюк подає «свіжі» зразки конструктивної літературознавчої ексегези, що є важливим наближенням до розуміння феномена Шевченка-реципієнта Біблії, і зокрема розуміння поетом теми Бога (у поемі *Кавказ*), яку

Магдаліна Куцюк тлумачить по-своєму, на основі біблійного підґрунтя, допускаючи, що у Шевченка наявне те ж, що і в 43 псалмі, розуміння Бога як «особи, що є кардинальним пунктом юдеохристиянського розуміння верховного Бога». Порівняймо оригінальність тлумачення Магдаліною Куцюк поняття про Бога з тлумаченням Кирилюка, який уважав, що Бог у концепції Шевченка – це «вища справедливість». Тлумачення Магдаліна Куцюк відрізняється і від тлумачення Івана Дзюби, який визначає шевченківську тему Бога – як «дивовижну молитву-прю поета».

Аналізом літературного ін-тертексту Шевченкових поем доби «трьох літ» і перегуків поем *І мертвим, і живим...*, *Сну, Кавказу із Дзядами* Міцкевича (якого вплив на Шевченка, за Груєю, був великим, а на думку Груєвого керівника докторської дисертації полоніста І.К.Кіцімії – дослідники перебільшують його – *І.Р.*), Магдаліна Куцюк не констатує тільки відомі уже факти, а прагне розкрити художнє «змагання двох геніїв (як уважав І.К.Кіцімія – *І.Р.*) у рамках одієї і тієї ж творчої формули (романтизму – *І.Р.*) передусім під кутом єдино плідного підходу – виокремлення своєрідності поетики Шевченка-романтика», тобто спосіб і характер романтичного узагальнення.

Підсумовуючи вказане, можна заявити, що питання сприйняття Шевченком-романтиком біблійних витоків, що Стеліан Груя тільки побіжно розробив, у дослідженнях Магдаліни Куцюк знайшли своє доречне вияснення, з певними навіть оригінальними відтінками у порівнянні з материковими українськими вияснюваннями.

Психологічні аспекти

Актуальне й важливе для окреслення сутності Тараса Шевченка питання **психологічних аспектів** порушено досі в румунській шевченкіані двома авторами. Доктор психологічних наук професор Клузького університету Михайло Крамар в опублікованій 2014 р. статті *Психологічні погляди Тараса Шевченка*¹⁷, побудованій на поетовому *Щоденнику* (якого в нас досі тільки де-не-де згадано) та на кількох його російських повістях,

торкається одного з дуже мало трактованих у нас шевченкознавчих питань, важливих, однак, для цілісного окреслення сутності Шевченка. Із статті Крамара переконливо випливає, по-перше, той факт, як в контексті набуття Шевченком особливо під час навчання в Академії мистецтв широкою культурі він цікавився і психологічними питаннями, особливо аспектом *психологічного пізнання* людей в їхньому всесторонньому бутті – як необхідну умову «розуміння завдань поезії та мистецтва, – відзначає автор статті, – правдиво відобразити дійсність, людину, її переживання і поступи». Психологічне пізнання, – наголошує Крамар, – у Шевченка зразково поєднувалося з його «асоціативним мисленням», що, як відомо, є необхідною умовою постання художнього твору, до-бавимо ми. Цікаве, по-друге, відзначення Крамарем належне розуміння Шевченком питання психологічної еволюції людини в залежності від суспільних умов, в яких вона зростає (як це пізніше марксистська філософія підсумувала законом про те, що існування людини обумовлює її

Т.Г.Шевченко. Апостол Петро
Ескіз. Кольоровий папір, сепія

свідомість – *І.Р.*), – питання, художньо «втілене» у російській повісті Шевченка *Капітанша*. Доречним є відзначення Крамарем Шевченкового сприйняття людини як найважливішого джерела «почуття прекрасного», як «живої краси»: «Среди явлений мира, – відзначав Шевченко у своєму *Щоденнику*, – самым богатым источником чувства прекрасного является человек, его живая красота». «Много, несчислимо много прекрасного в божественной и бессмертной природе, но торжество и венец бессмертной красоты это оживленное счастье лицо человека. Возвышеннее, прекраснее в природе я ничего не знаю». Цим, безперечно, і пояснюється гуманізм Шевченка, відзначений ще 1894 р. К.Доброджану-Герєю, а Михайлом Крамарем 2012 р.¹⁸

Краса людини (назву якої, відзначав пізніше, безперечно, на тій же основі, М.Горький, – слід писати з великої букви – *І.Р.*) породжувала в психологічному сприйнятті Шевченка естетичні почуття, які облагороджували його: «Эстетические чувства облагораживают человека, делают его человечнее (...).

(Продовження на 6 стор.)

СТОРИНКИ 120-РІЧНОЇ РУМУНСЬКОЇ ШЕВЧЕНКІАНИ

(Продовження з 5 стор.)

Под впливом прекрасного, – зізнавався поет у *Щоденнику*, – я чувствую себе другим, обновленим человеком». Зізнання Шевченка, добавимо ми, вповні співзвучне із давньогрецьким положенням про те, що справжнє мистецтво повинно облагороджувати, «перероджувати» людину зображеннями навіть і потрясаючих трагічних життєвих явищ, подій та поступів, як це наявне і в творчості Шевченка (пригадаймо собі хоча б відзначену ним настанову в передмові (фактично, післямові) до поеми *Гайдамаки*: після опису ним страшного суспільного лиха і кривавої розправи гайдамаків Шевченко полегшено відмічає: «Слава Богу, що минуло (...). Серце болить, а розказувати треба: нехай бачать сини і внуки, що батьки їх помилялись...».

Інший, виведений Михайлом Крамарем із щоденникових зізнань Шевченка аспект стосується не настільки психології Шевченка-митця, як переважно його переконань про те, що справжній митець – це творець з покликання, який повинен «напряжено, упорно» працювати, щоб вдосконалювати уроджений талант (пригадаймо співзвучне, образно виражене визначення Пушкіним поняття про генія: за ним, геній це – один процент таланту, а 99 – «мучений» – *I.P.*), мати багату уяву та фантазію, співвідносну, все ж таки, з реальною дійсністю, і відображати типічне в життєвих явищах (як визначалося в теорії літератури реалістичний спосіб відображення – *I.P.*), бути проиятим естетичними почуттями, породжуваними зображуваним явищем, бо інакше твір вийде «сухим», не життєствердним і нецікавим для читачів і, добавимо ми, невдовзі «помре». Ці Шевченкові літературознавчі настанови є доказом великої його освіченості, вони співпадають з класичними і сучасними теоретичними положеннями стосовно ідеального статусу митця і його поступів у творчій праці.

У розкритті психології Шевченка-митця значно глибше пішла Магдаліна Куцюк аналізом російських повістей та всієї його творчості, основується на соціоніку, проміжну ланку між психологією і соціологією, на тему якої вона чи не вперше в Румунії написала окрему книгу (*Ghid de autocunoaştere*, 2000), за якою та за іншою її монографією *Ключ до белетристики* (Бухарест, 2000 р.) аналізує українських письменників.

В окресленні психології Шевченка Магдаліна Куцюк бере до уваги співвідносності свідомості і підсвідомості поета як мотивації його творчості доби заслання, творчості, яку вона вважає,

що була свідомо інтенціонована, являючись проявом поетової «таємної» психології або підсвідомості. Проза Шевченка часу заслання, на її думку, це – «свідомо сконструйований світ». У російській прозі Шевченка такі її ідейно-художні складові, як переважання моральних аспектів і позитивних героїв, вихваляння моралі середніх прошарків суспільства та особливо християнські чесноти – це своєрідна поетова «стратегія» виживання на засланні. На цій основі, згідно з встановленими Магдаліною Куцюк в книзі про соціоніку «психологічними типажими», вона зачисляє Шевченка до психологічного типу «етико-сенсорного інтроверта, раціонального статика», якому, серед інших рис, притаманна схильність до моралізаторства, гострого неприйняття несправедливості, надмірна суворість у морально-етичній оцінці людей». Даний підхід позкриття психології Шевченка Тамара Носенко, добре обізнана з румунською шевченкіаною (як румунськомовною, так і особливо з українськомовною) оцінює як «цілком продуктивний», оскільки він «розкриває ще одну грань художньої своєрідності митця і може слугувати серйозним науковим підґрунтям новітнього тлумачення (Шевченкових) повістей як прози естетично-філософського, просвітницького спрямування»¹⁹.

(Далі буде)

11 Див., наприклад: І.Д.Назаренко, *Атеїстичні погляди Т.Г.Шевченка* // «Шевченківський словник» у двох томах. Том перший, Головна редакція УРЕ, Київ, 1976, с. 48-49.

12 Див.: В.І.Крекетень, *Біблійні мотиви в творчості Т.Г.Шевченка* // там же, с. 67-68.

13 Дмитро Чижевський, *Історія української літератури від початків до доби реалізму*, Нью Йорк, 1956, стор. 423.

14 Vera Călin, *Romantismul. Ediție revăzută și adăugită*, Editura Univers, București, 1975, p. 62-63.

15 Іван Мінтянський, *Релігійність Тараса Шевченка* // «Вільне слово», № 12(36), червень, 1991 р.

16 Михайло Колотило, *Незнищеність духу* // «Наш голос», № 3, 1994, с.3.

17 Михайло Крамар, *Психологічні погляди Тараса Шевченка* // «Вільне слово», № 15-16/ серпень 2014 р., с. 5; № 17-18/ вересень 2014 р., стор. 5.

18 Михайло Крамар, *Ідеї гуманізму в творчості Тараса Шевченка* // «Вільне слово», № 5-6, 2012 р., с. 5.

19 Тамара Носенко, *Шевченко та його доба* // «Наш голос», № 127-128, 2005 р., с.9.

Іван КІДЕЩУК

Лідія Ковалець: «3 українсько-румунських літературних теренів»

«3 українсько-румунських літературних теренів» – дуже цікава і потрібна книжка, яку недавно, у 2014 р., видала у Букреку (Чернівці) Лідія Ковалець, д-р філологічних наук ЧНУ, відома в Румунії із сторінок журналу «Наш голос». В книжку увійшли статті, рецензії, інтерв'ю та архівні документи, упорядковані в чотирьох розділах з додатком. Так, критичні погляди на українську і румунську літератури починаються розділом «Реінтерпретуючи класику», в якому відкриваєм великі історичні та літературні постаті Мазепи очима Г. Асакі, біографічні паралелі між Ю. Федьковичем та М. Емінеску і перші відгуки критика К. Доброджану-Геря на творчість Т. Шевченка у Румунії. В другому розділі «У царині художньої прози» авторка аналізує зразки прозової творчості трьох із наших українських авторів: М. Михайлюка, одного з шестидесятників української літератури Румунії, критика, прозаїка та поета, що й зараз є зразком для молодшого покоління, своїм світовідчуттям, психологічною глибиною персонажів, стильовою манерою тонкого інтелектуала, лірика та суворого драматика. Слідують М. Трайста, прозаїк, поет і драматург, який видав збірку прекрасної аналітичної прози «Гуцульська душа» та Анна Трайста-Рушть з її повістю «Дорога», що успішно вписуються у так званий феномен нашої української літератури в Румунії.

Варто подати деякі аргументи авторки даної книжки не тільки про зріст та самодостатність української літератури у нашій країні, але й про інші літературні факти, на яких росли і ростуть українська і румунська літератури від початків нашої класики подосі, тому що творча атмосфера, яка складається завжди між двома сусідніми країнами, їхні вершини та подібності, випадкові чи не випадкові, надають уданий історичний момент певний аксіологічний розвиток та взаємовпливи в середині чи ззовні залишаючись запасними цінностями історії літератури.

Так, наприклад, читачі дізнаються, що митець-гуманіст Георгіє Асакі, молдованин із Герци, навчався у Львові, знав і популяризував українську культуру

в Румунії 19-го століття. Фольклорист Д. Каракостя, – зазначив Лідія Ковалець, – визначав у ньому ще тоді справжню європейську постать людини, що визначалась трьома культурами: романською, слов'янською та германською. Від Г. Асакі читачі дізнавались про національну історію України: статті «Козаки» (1841) та «Богдан Воевод» (1853), історична новела «Княжна Руксанда» (1841) про мужнього Тиміша Хмельницького, сина Богдана Хмельницького, що оженився на Руксанді, доньці молдавського господаря Васіле Лупу. Найцікавіша з них – історична повість «Мазепа» (1859), в якій представляє останнього із великих гетьманів України – Івана Мазепу, що відважився разом з Карлом XII воювати проти Петра Великого за незалежність України, захищаючи в той час «цілісність прадідівських земель і зведення віри», зумівши бути «щитом християнства і гордістю Заходу». Об'єктивний погляд Асакі на історію України не оминув «фатального року» Переяславської Ради (1654 р.), так званого національного «ошуканства», вчиненого «імперським покровителем» Петром Великим, як бачимо й по досі, бо Україна і сьогодні захищає свої права на самовизначення і бореться за свою незалежність кровавою війною проти Москви. Справедливе ставлення до історії сусіднього народу та мистецька вартість його творів, підкреслює Л.Ковалець, зближує читачів обох країн.

Під світлом «ідеальної спільноти» (Еліот Томас Сернау) критик та історик літератури Л.Ковалець проводить цікаву паралель між національним поетом Румунії М.Емінеску та унікальним буковинським співцем Юрієм Федьковичем, які проживали у тім самім краї Буковини, у тій самій Австро-Угорській Імперії, де обидва творили у подібних умовах, обидва навчались у Чернівцях, місті їхнього натхнення і духовного «зростання» (Л.Ковалець), обидва були закохані у своїх учителів: Емінеску – в Арона Пумнула, а Федькович – в Рудольфа Руткея і, наймовірно, обидва у 16 років дебютували віршами, присвяченими своїм вчителям.

(Продовження на 8 стор.)

Лідія Ковалець: «З українсько-румунських літературних теренів»

(Продовження з 7 стор.)

Обидва романтики-лірики та мрійники кохали людську красу й побут, засуджували меркантильність людини і зростали духовно на ґрунті фольклору. Якщо Емінеску, Лучафер румунської поезії, вважається одним із пізніх романтиків-філософів, що осмислював «національне» через «загально-людське» і «загально-людське» через «національне», зазначає авторка за визначенням українського філософа румунського походження М.Шкепу (див. «З українсько-румунських літературних теренів», с.22), то Федькович, хоч не філософ, проте піднімав українську культуру XIX-го століття до «універсального категорійного мислення» (за М. Шкепу, там же, с.23) теж своїми «вічними пошуками істини» (...) «художньою об'єктивацією складних мислительних рефлексій» (Там же, с.24). Цікаво, що обом у житті довелося бути шкільними інспекторами і звітувати об'єктивно, засуджуючи недоліки тодішніх шкіл та суспільства. Домінантними в їхній творчості залишаються меланхолія й песимізм разом з «тяжінням до універсальності та енциклопедичності», подібно до міжнародних моделей О. Пушкіна, М. Лермонтова, Л. Толстого, Дж. Г. Байрона тощо. Обидва поети заслуговують, оцінює Л.Ковалець, титули «poeta laureatis», хоч вони почувалися більше «poeta maudis» і вартували б, певне, набагато більше уваги з боку буковинців.

Особливою у книжці виникає і постать призабутого румунського критика Доброджяну-Гері, з кола журналу «Contemporanul» («Сучасник»). Критик походив з Катеринославщини (Україна, Дніпропетровськ), і у свій час розділяв долю Тараса Шевченка у Петропавлівській фортеці, що, може, й наблизило душевно його до славного Кобзаря, якого старався навести живим прикладом нескореності в боротьбі за волю, поета «ніжної та беззавітної любові до народу», поета «співстраждальника», що «віддав усю свою душу, все своє серце на благо людства» (цитуює Л. Ковалець за М. Ласло та С. Семчинським (Там же, с.45). Доброджяну-Гері виражає свій погляд про Шевченка з вузької марксистської позиції, як на «поета селянства», але

його оцінки не раз вважаються правими, тим більше, що вони є першими у румунській літературі кінця XIX-го століття і співіснують з власними перекладами із шевченківського «Кобзаря». Про цінність цього внеску шевченкознавець І. Ребошапка надрукував ряд статей у журналі «Наш голос» і незабаром вийде з друку його унікальний збірник румунської шевченкіани.

Розділ «Реінтерпретуючи класику» містить зразкові аналізи прози наших сучасників М.Михайлюка, М.Трайсти та Анни Трайсти-Рушть з Румунії. Маючи на увазі феномен української літератури Румунії (Ст.Ткачук, І.Ковач, М.Корсюк, І.Негрюк і ін. – поезія; М.Небиляк, М. Михайлюк, К. Регуш, В.Клим, М.Трайста тощо – проза), Л. Ковалець називає її «цілком самодостатньою» (див. Творчість як звільнення: роман М.Михайлюка «Не вір крику нічного птаха», с.50), тому що проза, наприклад, у М. Михайлюка, глибока й різноманітна, із складними структурами,

широким охопленням життя та комплексності персонажів просвітлених радіографією психологічних аналізів, з яких можна почерпнути життєвого досвіду, бо життя «міст без поруччя», а сповідь автора літературою, пряма чи непряма, веде до звільнення, що й дарує нам справжня література. Цілком іншим є життя у М.Трайсти, звертає увагу Л.Ковалець, за визначенням видатного українця І. Ребошапки, де персонажі переживають «максимальну напруженість» у їхніх життєвих пошуках, пориваючись до яскравих висот небес, немов ті «Ins Blau», подібні до героїв О. Кобилянської, як зауважувала Л.Українка

Доктору, професору
Іванові Ребошапці

Вельмишановний пане Іване!

Сердечно вітаю Вас зі славним ювілеєм - 80-річчям від дня народження. Ми в Україні високо цінуємо Ваш видатний внесок у царині румунської україністики. Ваші фольклористичні, літературознавчі праці, переклади творів українських письменників, подвижницька педагогічна й просвітницька діяльність є неоцінним науковим набутком обох культур - румунської та української. Я особисто щиро вдячна Вам за багаторічну співпрацю, за допомогу у підготовці до друку ряду українських видань, за тепле дружнє ставлення, за любов до України. Міцного здоров'я, нових творчих досягнень зичу Вам, славний Лицарю української справи!

*З великою повагою і любов'ю
Тамара Носенко*

(див. «Гуцульська душа» та «Конокрадська честь»). Цікавою є і повість деб'ютантки Анни Рушть-Трайсти «Дорога» – сімейна хроніка марамороської сім'ї, побудована на універсальному мотиві шукань і терпіння у житті, а це доказує, що в українській літературі Румунії існують і зараз ресурси якісної прози, до якої вписуються ще поетичні та прозові твори дитячої літератури, у яку вливають свої творчі внески сучасні лідери нашої української літератури на чолі з Миколою Корсюком, головним редактором «Дзвоника», журналу для дітей (див. «Висока місія журналу «Дзвоник», там же, с.72).

Слідуючий розділ «З турботою про дітей» відзеркалює дитячу літературу винятковою книжкою М. Трайсти «Калинові ранки» – щасливі ранки нашого дитинства, поезію-діалог для дітей Марії Опрішан, чудові сторінки «Дивовижні пригоди Пір'їнки» Людмили Дораш та марамороського дитячого казкаря Мар-ту Боту, автори, що, між іншим, розважають дитяче покоління прекрасним журналом «Дзвоник», якому належить «висока місія» за висловом Л. Ковалець, щоб навчати дітей не лише поведінки, краси життя, але й рідної мови.

Найменший розділ «Розкіш спілкування» знайомить читачів з двома письменниками України та Румунії М. Лютиком, найвірнішим другом української і румунської літератур, цінителя українського генія Т. Шевченка та румунського Лучафера М. Емінеску, тобто людини, що «живе двома літературами», письменника-перекладача, що подарував румунській літературі тритомник антології української літератури «Зоряний дощ/ Ploaia de stele» та Анни Трайсти-Рушть, української письменниці Румунії, що гордо відчуває в собі українську кров, яка зберігає навіки нашу українську ідентичність (див. «Відчуття

України у мене в крові»). І, на кінець, додаток-сюрприз: «Матеріали до життєпису українського поета Румунії Кирила Куцюка-Кочинського», талановитого сентиментального лірика, чоловіка Магдаліни Ласло-Куцюк, видатного українця, що залишила дослідникам ці листи-документи, які, певне, принадляться сучасним або майбутнім дослідникам. В кожному разі, хто зблизиться до поезії Кирила Куцюка-Кочинського, відкриє талановитого лірика тонкої чутливості, великого цінителя правди, палкого і неперевершеного патріота, що весь свій вік мріяв про волю України, бо, коли поет писав чи говорив про свою рідну землю, або ступав на неї, йому котилися сльози до розпуки за обездолений свій народ (я це сам закріпив у Чернівцях в '90-ому році – за рік до його смерті – на зустрічі з письменниками та викладачами української мови – І.К.) і тому зрозумілий останній жест його дружини поховати його прах на Батьківщині, у с. Якимівці Лановецького району.

В цілому, книжкою «З українсько-румунських літературних теренів» автор Лідія Ковалець збагачує нашу історико-критичну літературу, що служитиме звичайним читачам, учнівській молоді, студентам і спеціалістам вічно живими постаттями класиків, але й сучасними поколіннями письменників, що йдуть по слідах класичної та новітньої літератур, а також своїми компетентними критичними аналізами творів українських письменників Румунії вона наближає їх до сердець українського світу обох країн, і не тільки. Маючи на увазі такі внески, книжка «З українсько-румунських літературних теренів» заслуговує уваги, тим більше, що вона присвячена Мамі, берегині сім'ї, нашої ідентичності та нашого життєвого зросту.

Іван РЕБОШАПКА

ІНТЕРВ'Ю, А ЧИ ДРУЖНІЙ СЕМІНАРІЙ З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ МИХАЙЛА ТРАЙСТИ

І.Р.: Не звертайте уваги, прошу Вас, милий мені ювіляре Михайле, на те, що у розмові з Вами, я, окрім поданих запитань, вдаватимусь і в деякі коментарії семінарського типу, бо, пройшовши свій вік у постійних повчальних, напучуючих, а то і спірних дебатах із студентами (останні були найцікавішими, бо, коли вони не були свідченням того, що в студента починали рости «ріжки», які «свербіли» його і якими він конче бажав «вколоти» викладача, а засвідчували початки його власного правильного мислення, то це для мене завжди було великою втіхою), я мимовільно змінив і свою «натуру», і в діалогах із співрозмовниками, без того щоб усвідомлювати, якось не дозволяю їм повністю домоглюватись...

М.Т.: Надіюсь, що в нашій розмові я не вколю нікого, хоч як сильно б не «свербіли» мене мої «роги», яких вже здавна намагаюсь позбутися.

**Михайло Трайста із молодими читачами
Вишавської Долини**

І.Р.: Враховуючи широчину «заораної» Вами «царини» філології в найширшому її значенні (жанри художньої літератури, літературознавство, перекладацька діяльність, жутналістика і ін.), чи у підсвідомості сприймаєте кінець, так би мовити, першого півстоліття Вашого віку і як приблизно вершину власного творчого потенціалу? Щоб не надто зазнатися, продеталізую: які Ваші подальші

здуми та наміри, якими способами і ділами, на Вашу думку, могли б осягнути бажану творчу вершину?

М.Т.: Якось сказав мені одного разу Микола Корсюк, що після новели «Конокрадська честь», я міг би й не писати нічого, бо вже заслужив звання письменника, мабуть, тоді я й осягнув першу свою творчу вершину, але після неї слідувала п'єса «Ibownice cu ochi de Maragureș», румунський варіант «Чесних жон», яка піднесла мене на іншу творчу вершину, увела мене в румунські кола письменників-драматургів, акторів, принесла велике задоволення, і, чому б не признатись, досить значні прибутки – отримала Національну премію драматургів – 2012 року. Не малий успіх мала і друга моя п'єса «Logodnicii Amaltheiei», а також і мініроман «Castelul din Ronaszeik» в румунських колах, бо в українських навпаки, скаржились на мене, на щастя, що комісія СУР-у з питань етики, чи як там її звуть, розсунувалась... Мабуть, і третя п'єса, над якою працює режисер Йон Ніку Попа, разом з акторами Слатиняньського театру ім. Еуджена Йонеско, матиме той же успіх, але я впевнений, що в мене ще будуть успіхи, хоча я усвідомлюю свій талант, не вважаюсь письменником, а, як писав Данило Кіш, тільки автором книг, бо в мене немає терпіння працювати над словом, кувати його зі всіх боків і шліфувати. Все, що я пишу, це – з першої спроби, а, щоб потім чистити написане, я не встані, скоріше кину твір у кошик і забуду про нього. На моїм письмовім столі багато початих проєктів, але я тепер серйозно взявся за докторську дисертацію, яку мрію закінчити успішно. Мабуть, це і є та вершина, яку бажаю осягнути, але час покаже...

І.Р.: Як відомо, людина формується тільки між людьми. Не даремно ж в одній з класичних українських п'єс батько радить синові: «Трися, сину, поміж панамі, – станеш і ти паном». Кожна людина від народження наділена Богом певним обдаруванням, яке може і не проявитися, якщо немає відповідних умов. Ще 1894 року К.Доброджану-Геря відзначав, що багато геніїв та митців гинуть, «ходячи за плугом», Шевченкові, одному з-поміж багатьох, пощастило

оминути таку небезпеку. Не порядком компліменту скажу, що, бачачи Вас при різних нагодах, мимовільно спадає мені на думку – як саме Ви формуєтесь, і зразу в моїй пам'яті зринає широка картина пройденого мною шляху, коли бухарестська філологія належала одному факультетові, між його кафедрами

**Михайло Трайста: «Найдороще для мене –
фото з Іваном Драчем»**

постійно вівся благодійний «діалог», наукові сесії усіх кафедр, факультетські та республіканські сесії проводились регулярно, діяли гуртки по філологічних спеціальностях, на факультеті ще працювали видатні університетські професори, а в наших обов'язках було і написання, представлення де-небудь чи надрукування щорічної наукової праці. Усе це сприяло зацікавленню професійно «зростати». Мені добре відомі теперішні (невповні подібні тодішнім) обставини формування молоді людини в університетській атмосфері. Отож, як Ви сприймаєте теперішні умови і обставини? Чим вони Вам сприятливі, а чого в них немає?

М.Т.: До тридцяти п'яти років я ні не думав загинути інакше, як «ходячи за плугом», тобто не митцем (я працював поліцейським прикордонником), але почав «тертися» поміж письменниками, як Михайло Небиляк, Павло Романюк, Юрій Павліш, Екім Ванча, Васіле Мусте, Йон Петровою та інші, мій статус дебютанта в сьомому класі дозволяв мені цього, і стільки «терся» поміж ними, поки «втерся» в Степана Ткачука, і відразу став письменником. Це був один з великих шансів мого життя. Далі я попав під руку головного редактора «Нашого голосу» Ірини Мойсей і відразу здивувався, «як я гарно пишу прозу», тобто як гарно виглядають мої твори на сторінках журналу, і почав порівнювати текст, який висилав до редакції, з текстом, який появлявся

в журналі, і так трохи потрохи, впродовж кількох років, дечого навчився, раджу це робити й іншим кореспондентам. Теж Ірині Мойсей завдячується мій перехід до редакції «Нашого голосу», і, повірте, їй довелося багатьох перекоувати, що моє місце в редколегії цього журналу. Опісля, якось все пішло, як по маслу, всі почали допомагати мені, давати добрі корисні поради, і навіть щиро зазидувати, далі слідувала НСПУ, СПР, а тоді вже забажалось мені стати і студентом, – закінчив три факультети, потім мастерат, а тепер слідує докторську школу. Мабуть, через те, що розпочав студентське життя зараз чи не у сорок років, я завжди ставився серйозно до цієї справи, бо закінчити успішно, – а я завжди закінчував успішно, – для мене було більш вагомим, ніж написати, скажімо, збірку новел. Теперішні умови мені, мабуть, тому що я вже дорослий, здаються надто толерантними в порівнянні з умовами, про які я чув, а також читав, що були колись. Багато питають мене, навіщо мені вчитися в ці роки, але мені навіть страшно подумати, що, якщо б я не слідував курси факультету іноземних мов, мастерату та докторату, хтозна чи колись познайомився б із творчістю російських письменників, як Віктора та Венедикта Ерофєєвих, Віктора Пелевіна, Людмили Улицької, Володимира Сорокіна, Александра Соколова та багатьох інших, не читав би, мабуть, польську літературу, написану Ольгою Токарчук, Стефаном Хвіном, Анджеєм Стасюком, Чеславом Мілошем, Анджеєм Щиперським, ані чеських романів Мілана Кундери, Богуміла Грабала та Ярослава Гашека, не читав би сербів Мілорада Павіча, Іво Андрича, Данила Кіша, угорця Ласло Красногоркого і стількох інших...

(Продовження на 12 стор.)

**В Мілані з акторами Слатинського театру
та співаком Г. Георгіу**

ІНТЕРВ'Ю, А ЧИ ДРУЖНІЙ СЕМІНАРІЙ З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ МИХАЙЛА ТРАЙСТИ

(Продовження з 11 стор.)

І.Р.: Радус мене те, що Ви, Михайле, не тільки двомовний український і румунський письменник. Більше того, видаванням заснованого Вами журналу «Mantaua lui Gogol» конкретно уможливуєте проведення настільки потрібного нам «діалогу» з румунською культурою. І це не через, так би мовити, наш патріотизм, а заради взаємної користі, взаємного пізнання і, стосовно нас, заради нашого іміджу, який ми повинні утверджувати

На прем'єрі п'єси «Женихи Амафей» в Слатіні

добрими справами. Скільки разів, пригадую, не звертали нам увагу толкові румунські філологи та літературознавці писати по-румунськи про питання української філології! Отож, що саме Ви мали на меті здійснювати видаванням цього журналу, чого саме добилися до сьогодні, чого ще прагнете добитися і – як бере участь у цьому діалозі наша «братія»?

М.Т.: Пригадую собі, Пане професоре, коли Ви, після появи першого номера квартального літературно-мистецького журналу «Mantaua lui Gogol» запитали мене й уточнили, що запитання риторичне, чи потрібно нам, українцям Румунії, ще одного – шостого, журналу, коли в нас, слава Богу, вже є п'ять. Тоді, після першого номера, я, мабуть, і не знав, що Вам відповісти, а тепер, після появи п'ятнадцятого числа, можу стверджувати з гордістю, що ця публікація має досить важливу роль в «діалозі» з румунською літературою і культурою взагалі, вона, хоч і не є величезним мостом між українською і румунською літературами, але, у всякому разі, є тією калиною стежиною, через яку до румунських читачів (і, слава Богу, їх є досить – це видно з продажу примірників журналу, з коментарів,

та з кількості його завантажень з інтернету) дійшов весь український авангард, та письменники, як Тарас Шевченко, Михайло Коцюбинський, Василь Симоненко, Ліна Костенко та постмодерністи, як Юрій Андрухович, Сергій Жадан та ін., а також і твори українських письменників та публіцистів Румунії, між якими теж не без гордості можу назвати і Ваше ім'я. Але признаюсь Вам, що успіх журналу завдячується, окрім інтернету, також і літературним зустрічам, на яких ми представляємо його, і для цього я навіть заснував літстудію, в якій, на превеликий жаль, окрім отця Корнелія Ірода, бухарестські українські письменники не брали участь жодного разу, але зате румунські письменники та поети ставляться досить серйозно до такого літературного діалогу. І знову не без гордості скажу, що на наших зустрічах, окрім телебачення TVR 1, а це вже, по моєму, досить серйозна зустріч, бували такі поети та прозаїки, як вже покійний Траян Кошовей, Мірча Кірвасіу, Адріян Сучу, Джордже Тей, Дан Марта, Аурел Марія Барос, Штефан Доргошан, Штефан Мітрой та ін., яких можна назвати сучасною літературною елітою Бухаресту. Саме це і було моєю метою, коли я започаткував журнал, і сьогодні можу сказати, що я задоволений, і з кожним виданим номером, з кожною літературною зустріччю моя мета здійснюється, результатом цього є і поява Видавництва «Mantaua lui Gogol», в якому за півтора року появились поверх двадцять збірок поезій, прози та публіцистики. Щодо нашої славної «братії», то без неї, певна річ, не було б і журналу, хоча, і не всі були в захваті від появи журналу, але мені в першу чергу допомогла почати цю справу наша вельмишановна пані Ірина Мойсей, навіть і тепер, коли звертаюсь по допомогу, не відмовляє мені жодного разу, а потім всі кореспонденти, яким хочу подякувати з цієї нагоди. Окрім Вас, до журналу надсилають матеріали Корнелій Ірод, Йон Козмей, Сільвія Забарченко, Микола Корнищан, Павло Романюк, Іван Кідешук, Євсебій Фрасенюк, Віргілій Ріцько, і дуже багато румунських письменників з Румунії, Німеччини, Франції, Ірландії, Англії та Іспанії, між якими почесне місце займає Лео Бутнару, голова Кишинівської філії Спілки письменників Молдавії, якому завдячуємо переклад на румунську мову антології «Український авангард».

(Продовження на 14 стор.)

Михайло МИХАЙЛЮК

МИХАЛОВІ ТРАЙСТІ – 50 ШТРИХИ ДО НЕСТАНДАРТНОГО ПОРТРЕТА

При знайомстві з мужчинами (жінки то інша «штука») для мене дуже багато важить перше враження – потиск руки, усмішка, тон вітання, навіть постава при цьому мого «візаві». Бо потиск руки може бути дужий, теплий, товариський, чи холодний і млявий, так званий «двома пальцями», усмішка щира, дружлюбна, чи зверхня або улеслива, а вітання від серця чи сухе і протоколярне.

Розуміється, перше враження далеко не безпомилкове, бо на світі немало фарисеїв. Тому можна повірити ненцям (є така народність у північному Сибірі), які кажуть, що аби пізнати людину, треба з нею пуд солі з'їсти.

Та яким було моє знайомство з Михайлом Трайстою, якому сповнилося п'ятдесят?

Було атипичним, було заочним. Недовірливим, бо в його дописах до «Українського вісника» та інших сурівських публікацій мене щось начебто «муляло». Це тому, що в них були штучні «додатки» – їх «доробляв» Степан Ткачук, часто перекручуючи реальний стан речей, коли в них йшлося про його «супротивників».

Не були для мене «відкриттям» і вірші, друковані Михайлом Трайстою у «Нашому голосі». Неприхильно зустрів я і його першу збірку «Симфонія шовкових трав», про яку надрукував критичну рецензію, бо його «трави» далеко не «шовково» грали на своїх «інструментах».

Помітно було, що поезія для нього «затісна», що його творчий простір – проза.

Потім «протеже» Степана Ткачука переїхав працювати до Бухареста, до журналу «Наш голос». Не запам'яталось коли і як відбулося наше перше рукостискання. Зате запам'яталось, що теперішній ювіляр дивився на мене якимось підозріло, «бокував», як кажуть на Буковині, бо, як признався Михайло пізніше, він мене поважав як письменника, але й остерігався як злющого критика.

Як відбулося наше заприятелювання? Якимось непомітно, маленькими кроками, з часом розтанула крижина, яка нас розділяла. Та зараз ні я, ні він, мабуть, не скажемо, скільки тривало це відчуження – кілька місяців, рік чи більше. Та вже напевно тривало досить часу, поки Михайло дозволив мені перейти

«кладку» до його рідної і заманливої Верхнянки, поки «познайомив» з хитромудрим вуйком Феріщаком та іншими «мудрагеликами», яким дав він життя у своїй гумористичній прозі.

Можливо, ми переступили межу того холоднуватого недовірливого «модус вівенді» тоді, коли почали причащатися до «бочівки» з пивом, чи відкоркували першу пляшку слив'янки.

Отоді, видно, я відкрив справжнього Михайла Трайсту – кремезного за поставою (інакше як він міг стати шахтарем?), лагідного і навіть романтичного серцем, (бо інакше як міг втілити у життя героїв з «Гуцульської душі»), буйного і нестримного, коли

хтось завдасть йому кривди або вчинить якусь несправедливість, як мав змалювати «Конокрадську честь», прокласти надійну «Кладку» до серця читачів, яких у нього більше, ніж у будь-якого з побратимів по перу?

Тільки «чесних жон» Михайло Трайста, здавалось мені, ревно оберігав від стороннього ока, немов султан своїх бранок у сераю, бо готував їм «завидну» долю – спочатку у прозі, згодом у п'єсі (українською мовою). А ще згодом винагородив виведенням на сцену театру м. Слатіна під назвою «Полюбовниці з марамороськими очима».

Маючи гучний успіх, «чесні жони» запишніли, «взялися попід боки» і опинилися на сцені аж у Мілані, куди їх «запросили» румуни-мігранти». Потім була друга п'єса, поставлена тим же театром, а тепер йдуть репетиції третьої.

(Продовження на 14 стор.)

ІНТЕРВ'Ю, А ЧИ ДРУЖНІЙ СЕМІНАРІЙ З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ МИХАЙЛА ТРАЙСТИ

(Продовження з 13 стор.)

Хочу сказати вам, що я звернувся до СУР-у, щоб на сурівському сайті помістили, поряд з іншими журналами, і цей журнал, після того, як голова СУР-у Степан Бучута спонсоризував досить значною сумою одне число журналу, але рада СУР-у чомусь не погодилась на такий «компроміс», хоча це було б зараз безкоштовно, але нічого, в цьому допомгли мені румунські письменники Ірландії.

І.Р.: Раніше, до грудневих подій 1989 року наша українстична «парафія» Румунії представлялась, на мою думку, хорошими здобутками, посталими внаслідок співпраці, – як виразився авторитетний знавець румунської українстики професор Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича Олекса Романець, – кількох українстичних «ядер» Бухареста – працівників-літераторів редакції колишнього «Нового віку», викладачів українського відділення Бухарестського університету, наукових співробітників Інституту лінгвістики Румунської Академії, слов'янської редакції видавництва «Критеріон», до яких дружньо приєднувались українські інтелектуали з провінції. Зараз у Румунії аж троє українських відділень (!) – в університетах Бухареста, Клужу та Сучави, появляється велике число українських сурівських публікацій, існує можливість книгодрукування, проведення конференцій тощо. А до цього ж, чого споконвіку не мала українська громада Румунії – 1990 р. був заснований Союз українців Румунії, і в Парламенті

МИХАЛОВІ ТРАЙСТІ – 50. ШТРИХИ ДО НЕСТАНДАРТНОГО ПОРТРЕТА

(Продовження з 13 стор.)

Михайла Трайсту постійно «терзає» добрий неспокій. Він випускник трьох факультетів, має мастерат, а зараз ходить у докторантах. Він засновник Культурно-християнського товариства українців Румунії імені Тараса Шевченка, яке видає румунською мовою кварталний журнал «Шинель Гоголя» на власні кошти. Журнал відкритий для всіх, у ньому можна зустріти поезію і прозу, есе румунських молодих письменників, переклади з української літератури (нашої і материкової).

Невтомний і талановитий, скромний, дотепний і безкомпромісний, Михайло Трайста володіє даром прихилати до себе людей якимось натурально, без запобігання перед ними, без намірів здобути чийсь ласку.

нашої батьківщини українську громаду представляє її депутат. Вам, Михайле, як молодій енергійній і поентузіастськи настроєній людині здається, що на даному етапі українська громада скерована відповідно до існуючих можливостей? Чого їй не вистачає? Як можна надолжити багато втраченого і запобігати подальшим недоробкам чи втратам?

М.Т.: Певна річ, що до грудневих подій і в короткий період після них українська культура Румунії була на вищомурівні, якраз, тому що тоді державне виділяла грошей для меншин, кожен, хто хотів працювати ради українства, працював добровільно, навіть ризикуючи багато, Ви це добре знаєте, бо не раз знаходилися в такій ситуації. А коли появились гроші, появились лідери, одні з них, як ми вже бачили, намагались навіть розсунувати СУР, появились інтереси, розколи, суди, ненависть і все те, що не характеризує нас і не робить нам ніякої честі. Минувими днями письменник Микола Корнищан написав у Фейсбуці чудові слова: «Не той українець, в кого предки були українцями, а той, чий нащадки виростуть українцями!» Якими виростуть наші нащадки? Українській громаді Румунії треба відродитися знову, поки не запізно, поки зовсім ми не згасли, бо тоді нам не допоможуть жодні гроші, ні сурівські великі приміщення. Нам треба інвестувати в нащадків, в наступне покоління, в зміну, про яку ми стільки говоримо, а нічого не робимо для цього.

І.Р.: – Присмну розмову ніколи не хочеться кінчати. Сподіватимемося, близький друже Михайле, що наша розмова була Вам на радість, а нашим кривим, можливо, буде і як корисна наука. Подальшого Вам успіху і працездатної завзятості!

Ми кілька разів їздили його машиною на Буковину, Мараморошину, у Банати, Тульчу. І я переконався, що для мараморошців Михайло – «свій хлопець», для буковинців – свій, для банатців – також, для задунайських українців – він козак.

Йому чужі пихатість, зарозумілість, зверхність. Мабуть, у жодного з наших літераторів немає стільки друзів у письменницьких колах Румунії, а також в Україні, як у Михайла Трайсти. З останніми ви спілкується по Інтернету, його в Україні друкують у літературних журналах, він є навіть почесним полковником українського козацтва.

І не можна не завбачити, що в нашого Ювіляра є реальні потенції лідера, і не тільки у царині красного письменства.

Тепер, коли Михайло Трайста переступив поріг свого полудня віку, можна побажати йому «найпростішого» таким будь, Ювіляре!»

Тамара ДОЛЖЕНКО

ДИТИНСТВО, ВИКОЛИХАНЕ КАЗКОЮ МИХАЙЛА ТРАЙСТИ

◆ Нова книжка до ювілею ◆

Земля дитинства, стежки ранньої юності... Кому не снилися вони в далеких мандрівках, хто не відчував їхнього поклику, чия чутлива душа не прагла повернутися на схилі літ у чарівну казку дитинства?

Усе, як сказав один з філософів, скороминуще на цьому світі. Але так уже й все – пам'ять, якщо вона не полишає людину, не робить її забудькуватою, неодмінно житиме отим далеким спогадом дитинства.

У кожної людини є два береги – один, од якого людина відпливає, і другий, до якого має неодмінно причалити. На цій довгій дорозі зустрічається чимало інших, не менше значних. Серед таких – берег надії, берег юності, берег любові.

І все ж, хоч би де зупинялася людина на цих берегах-пристанищах, їй неодмінно світитиме далеким вогником, оповитим щемним спогадом отой найперший – Берег Дитинства. Хай то буде сповнена романтичних поривань молода людина, освітлений життєвою вдачею статечний митець чи припорошений сивиною дідусь, кожному по-своєму пектиме спогадами цей берег.

Саме в отой такий милий куточок, в якому проминули весни кожного з нас, залишившись назавжди спогадами про шелест дібров, дзвінкоголосий спів пташок, зелений гай з білими пролісками, галявини, луки з пахучою травою, широке поле, де так легко і солодко дихати, усе, що наймиліше серцю, увів нас Михайло Гафія Трайста своєю чарівною книжечкою «Степанкова читанка».

Читаючи її, так хочеться, і не раз, повернутися незабутній світ свого дитинства, виколисаний калиновими ранками, знову радісно згадати його. Адже людина живе двічі на світі перший раз у дитинстві, а вдруге – у спогадах про нього.

Листаючи сторінки милої дитячому серцю книжечки, дивуємося, як уміло вводить автор своїх героїв у чарівний світ пригод, ненав'язливо пояснює дітям, що добре, що погано, впливає позитивно на їх почуття і світогляд, викликає прагнення наслідувати героїв, бути таким же сміливим, хоробрим, добрим, чуйним, як і вони.

Через глибокі філософські підвалини, які рідко висловлює прямолінійно, через переважно прикритий підтекст, іноді й гуморинкою, автор стверджує, що здорове виховання можливе тільки у морально здоровому суспільстві.

Михайло Трайста не ідеалізує своїх героїв, а намагається їх зрозуміти, ставить їх у такі різні життєві ситуації, коли можна й варто їх виправдати, та й дитина може це зробити самостійно (Оповідання «Іванкова колекція», «Зорянка», «Смачний борщик», «Маленький господар»).

Герої у творах письменника добрі, чуйні, люблять природу, бабусь і дідусів, які є для них беззаперечним авторитетом. Червоною ниткою проходить тема людської доброти.

Доброта. Ми так рідко говоримо про цю прекрасну якість

людини. І даремно. Неможливо собі уявити гармонійно розвинену особистість, якій непритаманна доброта. А вона формується саме з дитинства, тоді, коли людина особливо яскраво сприймає світ, коли її психіка ще не зазнала негативних нашарувань життєвого досвіду. У доброті до дитини закладається її майбутня людяність.

Хмаринка Маринка хоче бачити, як живуть люди. Вона опускається на землю, торкаючись своїми крильцями гілок високої осики, знайомиться з козенятком, з дівчинкою Маринкою. Так їй хочеться побавитися з ними! Але ж не може. Маринці треба поливати грядку. У неї немає часу на забави. Чуйна і добра Хмаринка Маринка поспішає допомагати дівчинці. Згадавши, як це робила її мати і сестри, вона помахала крильцями. І сталося диво враз на грядки з хмаринки полився рясний дощик. І перше Хмаринка відчула велику радість від того, що вона зробила добро людям, допомогла їм (Оповідання «Хмаринка Маринка»).

За добро – отримаєш любов, знайдеш справжніх нових друзів – така головна думка, виражена автором в оповіданні «Сніговик і Морозенко».

Оповідання, казки, притчі, легенди, нариси, повісті – таке розмаїття творчості автора. І кожне з них присвячене актуальним проблемам життя дитини, її інтересам та розвитку, пробуджують щирі та ніжні почуття, приносять їм радість і надію на краще, вчать любити, розуміти і цінити не тільки людину, але й увесь світ.

Прикладом такої любові є казки «Ялинка», «Казка про черешню», «Лицар Березень, царівна Весна та дівчина Берізка».

Як живі постають перед нашими очима – місяць, земля, береза, зорі. Ось молодий березень, підперезаний зеленим перевеслом, ступає гордою, спокійною ходою, розкидуючи свої чари.

Теплими проміннями сонце лагідно гладить змерзлу землю, а круторогий місяченько та вечорові зорі гніздяться в розплетених косах білої берези.

Наступає весна – прекрасна царівна у зеленому вбранні та віночку з ніжних квітів. Все навкруги оживає від зимової сплячки і починає буюти.

В дитячій душі від такої картини пробуджуються ніжні почуття чекання приходу весни, бо саме вона приносить радість і надію на краще (Весняний нарис «Березневі чари»).

Схожі почуття викликає природа і у Степанка, коли дідусь розповідає йому про березу, про те, де її використовують, які недуги вона лікує, звідки походить ця назва. Глибоко схвилювала, запала в душу хлопчикові легенда про берізку, в яку перетворилася мати, коли дізналася про смерть свого єдиного сина, і тому, мабуть, що вдовина хата стояла при самому березі річки, назвали те дерево берізкою.

(Продовження на 16 стор.)

Євсебій ФРАСИНЮК

Г. С. СКОВОРОДА: «ПІСНЯ 13-а» – РАЙ ДУШІ – РАЙ ЗЕМЛІ...

Із цього зерна:

«Зійдїть із середовища їхнього...»

«Ідїть у село, що перед вами;»

(Лука: 19-30)

«Там повила тебе мати твоя...»

(Пісня над піснями: 8-5)

Ах поля, поля зелені,
Поля цвітом прикрашені!
Ах долини і яри,
Круглії могили і бугри!

Ах ви, вод потоки чисті!
Ах ви, береги трависті!
Ах ваші волоси, ви кудрявії ліси!

Жайворонок між полями,
Соловейко між садами;
Той вгору летить, свірчить,
а сей на гіллях свистить.

А коли зійшла денниця,
Свище тоді всяка птиця,
Музикою воздух розтворений
шумить вокруг.

Тільки сонце виникає,
Пастух вівці виганяє.
І на свою сопілочку трелі видає
в гайочку.

Пропадайте, думи трудні,
Ви міста премноголюдні!
А я з хлібом, по куску,
на місці такому умру.

На основі оригіналу
та перекладу В.Шевчука
упорядкував Євсебій Фрасинюк

Вірш «Пісня 13-та» можна, без жодних вагань, зачислити до зразкових літературних пастелів. Симетрія/гармонія структури цього ліричного твору подібна природі: дві строфи присвячені красі землі, дві – небесній красі та дві – людській душевній красі.

Випадково чи ні – а сьогодні мало хто вірить у випадковість – поет складає вірші першої строфи в катрен, а наступні п'ять – в тривірші, де останній рядок, за числом складів вважається подвійним. Але, оцей подвійний рядок посилює і жвавить сприйняття читачем отих божественних картин природи, всіма його чуттєвими органами.

Зір ледве огортає широчезний простір, де не кінчаються «...поля зелені,/ Поля цвітом прикрашені!» і раптом спускається в «...долини і яри», і знову піднімається на «...круглії могили і бугри!», а потім мчить щосили, щоб догнати «...вод потоки чисті», яких сторожать «...береги трависті!» та, нарешті, зчарований губиться проникаючи в «...кудрявії ліси!»

Це, безсумнівно, пейзажбезмежних степів, але, чомусь не випадково, притаманний українському ландшафту. Підсказує цьому твердженню епітет «круглії могили». Взагалі, могили мають довгасті форми, еліпсоїдальні або прямокутні.

Історики-археологи-народознавці пояснюють на основі безліч розкопок та досліджень курганів на Україні, що круглі могили це насипи, на котрих ховали померлих волхвів, які слідили під час життя своїми знаннями за ходом небесних світил, за циклічними змінами в природі та встановляли певні календарні знаки. Такі насипи, звані ще ротонди, служили як обсерваторії, а їхні служителі вели тайні зв'язки по колу, що вміщує Чатал-Гуюк (сьогоднішня Туреччина), Стоунгендж (сьогоднішня Великобританія) та Зауралля (Росія).

Вживаючи п'ять разів у перших двох строфах вигук «ах», Скворода виражає відразу і вповні, найпотужнішим потенціалом душі, свою незрівнянну любов до природи та захват перед нею, те, що піднімає його, але й читача, до ліміту екстазу перед божественним порядком, дивом-красою.

Така душевна напруга не може не підняти зір до небесних витоків цього земного раю: «Жайворонок між полями,/ Соловейко між садами;/ Той вгору летить, свірчить, а сей на гіллях свистить». Наші пращури, і не тільки, з давніх-давен вважали птахів символом поєднання земного з небесним. Лелека, наприклад, вважається в українському народознавстві священним птахом. Але жайворонок символізує найсильніше отой нерозривний і постійний взаємовплив між небом і землею. Зовсім не випадково Скворода написав філософський трактат «Убогий жайворонок». А соловейко – це просто королівий пташинний співу. Він став найсильнішим епітетом у визначенні людського таланту співака.

І, непомітно, до зору залучується слух, а співом і летом птахів картина набирає тієї динамічності, що вписується у вічну космічну музику/пульсацію: «А коли зійшла денниця,/ Тоді співа всяка птиця,/ Музикою воздух шумить розтворений вокруг». Денниця – ранкова зоря – знаменує поєднання земного та космічного просторів, надаючи земному безмежного розтвору.

Разом зі сходом сонця, найголовнішого із життєвих джерел неба, входить в рай-пейсаж і постать людини, не особлива постать, а та проста, залучена вповні своїм єством до природи, якої нерозривною частинкою відчувається: «Тільки сонце виринає/ Пастух вівці виганяє./ І на свою сопілочку трелі видає в гайочку».

Картина пасторальна, сугерує період золотого віку, період щасливого поєднання людини з рештою Божих сотворинь на землі. Образ пастуха з отарою виходить на перший план і тим, що трелями його сопілочки залучується до мелодійної краси природи, гуманізуючи таким чином гармонійність Всесвіту. Своєю творчою красою людина доказує, в котрий раз, що вона є частинкою творчої краси Верховної Мудрості.

Остання строфа – це привілея поета, або ліричного «Я», висловити свої почуття та ставлення відносно цієї райської рідної природи: «Пропадайте, думи трудні,/ Ви міста премноголюдні!/ А я з хлібом, по куску, на місці такому умру». Щоб сприйняти всією душею та всім духом цю красу, по-перше, треба очистити себе від згубних задумів та згубних навиків. Щоб правильно зрозуміти епітет «думи трудні», треба пригадати такий афоризм Сквороди: «Що потрібне – легке, що не потрібне – важке!» Український мислитель постійно

твердив, що Всевишній нагороджує кожну людину певним талантом, якого вона, людина, зобов'язана наслідувати, а та її робота завжди буде легкою і джерелом власного щастя. Будучи необумовленим шанувальником природи, він ніяк не міг зрозуміти людей, що тісняться в містах!...

Бовкун Наталія «Портрет Г. Сквороди»

Закінчує поет-мислитель в дусі одного з основних своїх тверджень: коли природа така багата і красива, коли дарує людині сторицею за її труд, то насущний кусок хліба є достатнім, щоб жити щасливим до кінця земної подорожі. Парадоксально на перший погляд, але останні слова вірша не виражають бажання просто померти серед природи, а легко приховують рішення поета ніколи не покинути цю божественну красу природи, тобто залишитись нерозривною її частиною, як сотворила Верховна Мудрість з самих початків.

Тільки так людина може стати вічною, як і природа, але для цього треба залучуватись до вічного. Якщо вічними є краса природи та гармонія її складових, то людина може стати вічною через красу своєї душі та гармонію своїх вчинків.

Лариса-Міхаєла ТРАЙСТА

МОТИВ ПОДОРОЖІ – ВІД ДАВНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ПОСТМОДЕРНІЗМУ

V. Мотив подорожі в постмодерній літературі

Якщо у класичній літературі мандрівники вирушали в подорож з метою відкриття нового, незнайомого, чи пошуку вічних цінностей, то в постмодерних творах мандри перетворюються в зовсім інше, бо простір, в якому подорожує мандрівник, часто перетворюється на заплутаний лабіринт, з якого він не здатний вибратися, чи з якого часто звільняється за допомогою смерті. Зараз чи не всі герої таких творів шукають вихід з лабіринту власних ідей, з лабіринту власних думок чи слів.

Мотив подорожі виявляється головним поняттям у постмодерній літературі. «...Саме такі подорожі допомагають виразити прагнення героїв знайти своє «я» в епоху загальної кризи культури»¹. Українська дослідниця Ю. Запорожченко на основі творів Юрія Андруховича виділяє дві риси мотиву подорожі, які простежуються у його романах:

«Подорож фрагментованим простором відповідає сучасному стану хаосу в світі або хаосу в душі головного героя. В реалізації цього принципу важливе значення має вже згадувана нами карнавальність, яка підсилює прагнення героя-мандрівника осмислити оточуючий його світ».

Безцільність подорожі. Ця особливість базується на уявленні про те, що світ і життя в ньому стає хаосом: «...Лишилися тільки плани, схеми і умовні знаки, що за ними легко зорієнтуватись у маршруті, однак маршруту як такого вже не передбачено». Важливим для героїв стає сама ідея пошуку, а не точне місце призначення. Тому в романах «Рекреації» та «Московіада» герої мандрують у пошуках себе, з метою знайти істину»².

Подорож українського поета, студента Отто фон Ф., головного героя роману «Московіада», який вже два роки живе у Москві, починається з гуртожитку, з якого вирушає до пивбару, що на вулиці Фонвізіна, а далі подорожує по Москві, не розлучаючись зі своєю торбою для подарунків: «Хочу, щоб моя торба була при мені в таку хвилину. Хочу, щоб моя душа була при мені. Щоб

моя порожня була при мені»³.

На думку деяких літературних дослідників, пивбар на вулиці Фонвізіна відображає душевний стан країни, що помирає. Алкоголь стає єдиним засобом втечі від реальності: «Забутися, віддатися хмелю, поринути у світ, де кожен тобі друг, товариш і брат, де ти нікому нічого не винен, і врешті, будучи серед людей, сам собі центр Всесвіту. Ти – самодостатній, і робить тебе таким його величність – алкоголь. Це пастка для самотності розчарованої, безвольної душі, яка пробує виборсатися з неї, але змінити чогось уже не може»⁴.

Після того, як покидає пивбар, герой роману продовжує свою подорож Москвою. Протягом своїх мандрів він намагається вирватися з того «пекла», в якому опинився. Це висвітлюється в докорах його сумління. Український поет хотів зустрітися зі знайомими, щоб разом з ними заснувати в Москві українську газету. Хоча він і запитує себе: «Куди все-таки ідеш, фон Ф.? Не забувай же про дітей своїх друзів, про Кирила, про дане тобою слово»⁵, в той час знаходить різні причини, щоб виправдатися перед собою за свою бездіяльність. Під час своїх мандрів Отто фон Ф. сповідається перед уявним королем України Омельком II, який постає відважним воїном, справедливим суддею, а також і великим бенкетником, який любить розваги.

Дорогою до магазину «Дитячий світ» Отто фон Ф. заходить до своєї коханої Галі, виходячи від якої, залишається наодинці зі своєю порожньою душею. Москва стала «містом втрат», спустошила його душу до кінця. Це місто нічого не може дати, воно тільки забирає: «Плащ, касета, Галя. Досить багато, як на один день. Який, до речі, ще не скінчився. І ти бредеш назустріч новим втратам, у светрі, під дощем, а назустріч тобі бредє Москва – кульгава, мокра, відригуюча, з ветеранами, неграми, вірменами, китайцями, комуняками, фанами «Спартака» в червонобілих панамах, сержантами, рецидивістами та ходоками до Леніна. І ти йдеш з великою торбою

на подарунки, хоча прекрасно знаєш, що це сьогодні майже неможливо – купити в Москві комусь якийсь подарунок. Це місто вже не спроможне робити подарунки. Це місто втрат»⁶.

Абсурдним виявляється продаж в магазині «Дитячий світ» моделей паперових голубів (символів Святого Духа), виготовлених на танковому заводі. І саме тут у Отто крадуть гаманець, в якому окрім грошей знаходився авіаквиток додому. Ганяючись за злодієм, український поет потрапляє до підземного світу Москви. І тут, в московському підвалі, метро, каналізації, відзеркалюється підземний світ імперії: «Але тепер ти опинився в цій дірі цілком самотнім. Ти, фон Ф., ще й сам достоту не розумієш, в яку невилазну пастку потрапив, небоженьку. Бо здавалось тобі, що вірним шляхом кульгаєш, товаришу, а виявилось – ні. Не той це був коридор, і всі двері в ньому не ті. І всі двері в ньому зачинені, і всі стіни замуровані. І далекі одна від одної тьмяні жарівки не надто допомагають – ні, швидше існують лише для того, щоб ти, бевзю, час від часу пересвідчувався – виходу нема»⁷.

Заблудившись коридорами підземної Москви, український поет натрапляє на бригаду, яка винищує щурів, що стали господарями московських надр, і над якими КДБ веде дослідження, і таким чином опиняється в клітці і має стати об'єктом для експериментів. Певна річ, що ці фантастичні щури символізують громадян імперії. Вибравшись з клітки за допомогою Галі, яка співпрацювала з КДБ, Отто потрапляє в самий центр пекла: «Ти поїхав униз, у ще глибші глибини, у саме пекло, фон Ф. І чи виберешся ти з нього коли-небудь?!»⁸ Тут заходить до велетенської зали, в якій «...все присутнє багатотисячне товариство пило, гуляло, чманіло, жерло, браталося, плямкало, щось виголошувало, деякі вже співали, інші блювали...», так що його появи ніхто й не заперімітив. Поетові не до вподоби всі ті «осточортілі лозунги» про «духовність», «сміренномудріє», «храмоостроєніє», він хоче добратися додому. «Додому? Тут наш дім. Тут наше підземне серце», – іронізує один з його співбесідників.

1 Поетика художнього простору в романах Ю Андруховича Рекреації та Московіада <http://ua-referat.com/>, (консультовано 12. 05. 2015).

2 Ю. Запорожченко, Концепт подорожі в сучасному постмодерністському тексті (Ю. Андрухович, А. Стасюк) // Слово і час. – 2009. – № 7. – с. 11–18.

Цікавою виявляється зустріч героя роману з стареньким дідусем в туалеті, перед яким сповідує свої смертні гріхи: «...і відрікався, і зраджував, і перелюбствував, і гнівався, і морду заливав, і брехав, і лаявся, і спокушався, і собою хизувався, і... От хіба що не вбивав тільки»⁹.

Після зустрічі з дідусем Отто фон Ф. потрапляє на симпозиум мерців. Тут вже починає розуміти ціль своїх мандрів: «Розумієш, стрийку, поети іноді справді мають потребу зійти під землю – з творчою метою, скажімо. Деякі шукають своїх коханих. Орфей, наприклад, або Данте. Але тільки тимчасово. Аби потім видертися і задирдити щось фантастично-щемке вишуканими терцинами. Я вже набувся тут. Пора мені за свої терцини сідати»¹⁰.

У конференц-залі Отто впізнає сім символів тоталітаризму: Івана Грозного, Дзержинського, Леніна, Мініна, Пожарського, Суворова, Катерини II і Лук'янова – катів українського народу, які є символом біблійного семиголового дракона. Він сам повинен ховатися під маскою блазня. Наприкінці Отто стріляє в семиголового дракона імперії, а також вбиває і себе – знищує українця, вихованого Імперією, бо інакше не може відродитись нова вільна Україна. Потоп знищує Москву – столицю імперії. «Всесвітній потоп робився дедалі очевиднішим. Москва переставала існувати».

3 Юрій Андрухович, Московіада, http://www.ukrcenter.com, (консультовано 17. 05. 2015).

4 Ibidem.
5 Ibidem.

6 Ibidem.
8 Ibidem.
9 Ibidem.
10 Ibidem.

Михайло Гафія ТРАЙСТА

ОБРАЗ КОЗАКА-УКРАЇНЦЯ В РУМУНСЬКІЙ ІСТОРИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

(Імагологічні студії)

(Продовження з № 251)

Образ Тимофія Хмельницького в романі Ельвіри Богдан «Домніца Руксандра»

За цей час, до молдавського двору прибуло багато претендентів на руку домніци Руксандри, але жоден з них не виявився тим лицарем, якого вона чекала. Минув цілий рік, відколи не отримала жодної вістки від нього. Бідна дівчина з журби та суму захворіла, лікарі радили Василеві Лупу якнайшвидше видати її заміж, таки за першого жениха. Та не довелося довго чекати, бо на злість молдавському господареві, «мов грім з ясного неба», появився жених:

... мов грім з ясного неба впала вістка, що до двору Василя Лупу прибули посли з боку гетьмана України Богдана Хмельницького – національного героя запорізьких козаків, який вимагав від Молдавського господаря руку його дочки Руксандри для свого сина Тиміша Хороброго!

І насправді прибули козаки-посли з коштовними подарунками...

Лист Богдана Хмельницького виявився виразно загрожуючим:

Якщо Василь Лупу не погодиться віддати свою дочку за його сина Тиміша, «який шалено закохався в неї», – писало в тім листі, – тоді він, Богдан Хмельницький непереможний, нападе на Молдавію і візьме Руксандру без дозволу господаря Молдавії Василя Лупу! Щоб він був переконаний в тому, що завоює її шаблею! Тому він, Богдан Хмельницький, радить своєму високо оціненому майбутньому сватові Василеві Лупу віддати добровільно Руксандру, бо його син є славним й хоробрим і без сумніву зробить її щасливою! Ще уточнив у своєму листі, що хоч він, Богдан Хмельницький, не є таким багатим, як славний Василь Лупу, але все його багатство, все, що має він – вся Україна – належить відтепер йоголюбому синові Тимішу, якого залучить до управління Україною, починаючи з дня його шлюбу з домніцою Руксандрою!¹

Здивований і в той же час обурений безсоромною сміливістю козацького гетьмана, Василь Лупу аж посинів зі злості. Щоправда, Богдан Хмельницький не був будь-ким. Василь Лупу знав добре, що той прославився національним героєм серед українців, які слухалися і любили його.

Богдан Хмельницький здивував цілий світ, коли переміг польське військо в п'ять разів численніше від козацького; він розгромив поляків біля Пільяви, Зборожа та Зборів!

Наче в легенді, всі польські війська, які напали на Богдана Хмельницького та його козаків, були знищені, а всіх переможених польських генералів непереможні запорізькі козаки хороброго Богдана Хмельницького повбивали чи забрали в полон.

Навіть сам польський король ледь не попав у руки розлючених козаків.

Внаслідок цих великих і славних перемог та мирного договору, укладеного в Зборіві, Україна здобула свою незалежність і нарешті скинула назавжди зі своєї шиї небажане польське ярмо!..

Літописи пишуть, що в цій козацькій війні за незалежність воювало 2000 молдованів...

Народні думи, присвячені цій козацькій війні, оспівують героїчні вчинки козаків та молдован:

*«Прибули молдовани
і побратались з нами...»²*

Ельвіра Богдан представляє гетьмана України таким, яким він постає в попередніх, написаних до неї історичних творах, в яких Богдан Хмельницький – гетьман, що походить з гетьманського роду, володар України (який приймає до свого двору в Чигирині послів навіть від російського царя та турецького султана, з яким був у великій дружбі), вчений чоловік, який виріс при польському королівському дворі і розмовляв багатьма мовами, між якими і латинською, грецькою, французькою і турецькою.

Але Василь Лупу не зміг забути те, що розповів йому посол, якого послав до гетьманського двору. З його розповіді виходило, що перехвалений двір це швидше козацький гарнізон, в якому всі п'ють горілку

з величезних золотих чаш, і хоча козаки є дружніми, щирими і веселими, все ж таки, вони занадто гомінливі, неотесані, неделікатні, і виробляють страшні жарти, особливо з поляками.

Коли танцюють козацький танець, то чисті дияволи, не люди, вони можуть викрикувати і танцювати безперестанно, і їх це не втомлює, а той диявольський танець так важко танцювати, що нашим молдованам, які намагались його вивчити, перетяло дух, і вони відлежали кілька днів після нього, їх сильно боліли м'язи ніг, немов порвалися на шматки, не інакше...³

Ілля Рєпін «ГОПАК»

І ще сказав йому той посол, що «Богдан Хмельницький не є християнин, а козак! Сміється, опісля хреститься і рубає шаблею, і знову хреститься!» Василь Лупу, посинілий зі злості, безперестанно запитував самого себе:

Як посміє?! Як посміє такий, як цей, вимагати руки його дочки?!

Щоб віддати її за козака Тиміша – будь він і сином героя Богдана Хмельницького, щоб віддав він милу свою Руксандру, він, який відмовив графам, герцогам, князям і багатьом іншим, він, який мріяв для неї королівського сина? (...)

Ні! Ні, цього не буде! Ні, цього не буде, хіба разом з його головою!⁴

Знаючи Богдана Хмельницького гордим і бурхливим, який мстить кожному за будь-яку образу,

Василь Лупу намагався приховати свою відмову якоюсь причиною, в яку б повірив український гетьман. Вислав йому листа, в якому сповістив, що турки – повелителі Молдавії, не дозволили б такого шлюбу. Бо для них не бажано, щоб гетьман України мав відкритий шлях до Молдавії, і саме через це він не може віддати свою дочку Руксандру за гетьманського сина Тиміша.

Василь Лупу покладав велику надію на турецького султана, але цей не хотів ні чувати про його прохання, а навпаки, наказав йому якнайскоріше віддати свою дочку за гетьманського сина. Богдан Хмельницький випередив Василя Лупу і підкупив султана, отримавши згоду на шлюб свого сина з дочкою молдавського господаря. А коли дізнався про відмову, сильно розсердився і вислав іншого листа, в якому повідомив Василя Лупу, що його син вирушає до Молдавії зі сто тисячами весільних гостей, щоб забрати свою наречену!

Через чотири місяці, у вересні 1650 року, козацькі війська разом з татарами увійшли на територію Молдавії.

Козаки послали перед собою татар, які спустошили все, а коли добрались і вони з «женихом» Тимішем, то вже не мали що рятувати.

Побачивши біду, яка спіткала Молдавію, Василь Лупу послав до Тиміша одного зі своїх боярів, спатара Чюголю, з великими подарунками й обіцянкою, що віддасть за нього домніцу Руксандру. І, таким чином, непереможний Василь Лупу став переможеним «і хто його переміг? Один «неписьменний» козак, який тільки-що викараскався з-поміж селяків...»

Яка користь Молдавії з такого шлюбу, навіщо нам союзу з Україною, коли козаки дружать з нашими ворогами татарами? Жодної користі для Молдавії, жодної! (...) Ось для кого оберігав я свою милу дочку! Дивіться! Дивіться!⁵

Такі запитання мучили молдавського господаря, а ще до того мусів терпіти і збиткування султана, який ніби-то не знав нічого про татарський похід на Молдавію, запитував його здивований: «Чому бо це він покинув трон Молдавії і перейшов жити в ліси? Чи, мабуть, вже він не хоче бути господарем Молдавії?».

(Продовження на 24 стор.)

ОБРАЗ КОЗАКА-УКРАЇНЦЯ В РУМУНСЬКІЙ ІСТОРИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

(Продовження з 23 стор.)

«Даремне запитання в такі часи», – пише обурений літописець. Що інше залишалось молдавському господареві, як виповнити волю «весільних гостей»?..

«В подяку за спустошену державу та спалену столицю» відправив спатара Чіголю до Хмеля з багатими дарами та обіцянкою, що віддасть свою дочку за його сина, але обіцянки так і не дортимався, а об'єднався з ворогами козаків, поляками.

Василь Лупу відправив боярина Гіку до султана, із великими подарунками, а той дозволив йому відкласти весілля на наступний 1651 рік. Йому пощастило, бо й українському гетьманові якраз в той час не було до весілля, він готувався до нової війни з поляками, «яким хотів розчавити голови, а опісля вирушити на весілля».

Скоромісля дозволив відкласти весілля Василь Лупу зібрав всіх бояр до свого палацу, надіючись, що бодай одному з них прийде до голови рятівна думка. Всі бояри погодилися з ним, щоб не віддавати домніцу Руксандру за Тиміша Хмельницького, а просити допомоги від польського короля – «смертельного ворога Богдана Хмельницького».

Василь Лупу знав добре, що тільки перемога польських військ над українськими козаками може звільнити його від цього «посватання».

Скоро після проголошення війни між Польщею і Україною Богдан Хмельницький прибув зі своїм військом до Берестечка. Король Ян Казимір напав на нього, і цього разу поляки отримали перемогу над козаками. Бій тривав три години, це була найбільша перемога у всій польській історії. Але хоча стали переможцями, поляки страх боялися козаків, і скоро запропонували їм мир. Таким чином, заключився в Білоцеркві мирний договір між польським королем Яном Казиміром і українським гетьманом Богданом

Хмельницьким.

Дізнавшись про перемогу польський військ, Василь Лупу так зрадив, що подарував озолочений парчовий кафтан перкалабові, який приніс йому таку приємну для нього вістку. Опісля, щасливий, що збувся такого «сватання», вирушив разом зі своїми боярами до монастиря Голія, щоб подякувати Всевишньому за те, що оберіг його від козацького гетьмана.

Радість Василя Лупу виявилась короткою, бо «гордий і хоробрий Хмельницький, переможений, ображений і лютий, скоро після заключення миру з поляками, розлючений на молдавського господаря, зібрав козацьке військо і разом з татарами мав намір знову йти війною на Молдавію, і вислав Василеві Лупу листа, в якому повідомляє його, що «посіче його на шматки, і ніхто не зможе його зліпити».⁶

Тиміш просить свого батька, щоб дозволив йому востаннє просити мирно руки дочки молдавського господаря. Богдан Хмельницький погоджується, але в цей час Василь Лупу звертається по допомогу до польського генерала Калиновського,

який знаходився разом зі своїм військом поблизу кордону Молдавії. На боці Василя Лупу стояли і обидва князі, Микола та Андрій Потоцькі, колишні претенденти на руку домніци Руксандри.

Генерал Калиновський без королівського дозволу вирушив з тридцятьма тисячами воїнів назустріч козацького війська, об'єднаного з татарами, щоб зупинити їхній вхід до Молдавії. Козаки, хоча їх було тільки дванадцять тисяч, на чолі з непереможним Тимішем та його «весільним батьком», татарським ханом, який приєднався до них з п'ятьма тисячами татар, йшли попереду, а позаду них йшов сам Богдан Хмельницький.

(Далі буде).

Ірина Сударенко «Запорізький козак» (Фрагмент)

¹ Elvira Bogdan, *Domnița Ruxandra*, ³ *Idem*, p. 79.

Editura Ion Creangă, 1988, p. 77. ⁴ *Idem*, p. 80.

² *Idem*, p. 78.

⁵ *Idem*, p. 85.

⁶ *Idem*, p. 93.

Юрій ПАВЛИШ

Із циклу «ПОПІЛ І РОЗМАЙ»

В житті навіщо скрізь питань,
Питаюсь я у мене,
Коли терпіння сподівань
Було таке зелене?

Та зелень спіла не щораз,
Якщо не спілі миті,
Які чужим в грі образ,
Немов у оксамиті.

Зову питання давні, ті,
Які водили мною
Прилюдно і на самоті
В славетній грі з порою.

Не знаю, жив я чи не жив,
Але сліди лишаю,
Куди ходив, коли тужив
В життєвому розмаї.

Стрічаюся зі мною я,
Читаючи минуле –
Що звідти я з собою взяв
І що роки забули.

О, блідий світе, я тобі
І вірив, і не вірив.
У радості і у журбі
Шукав я справжність міри.

Я був активним і тоді,
Коли умів мовчати.
Бруньки поради молоді
Були оздоба хати.

Та й говорив я, говорив,
Що вільно й що не вільно,

Але нікого не корив,
Щоб гралися ми спільно.

Працюю в тиші, поки день
Спокою й не спокою
До акуратності веде,
До спільності зі мною.

І день, і дні, і той, і ті, –
Це все прожив я важко.
Так не лишай на самоті
Мене, надії пташко.

Оберігаючись щодня
Активності основу,
Я неспокійності обняв –
Ввійшов із нею в змову.

Усі навкружності живі,
Живі і близьі, й далі.
Зовіть мене, зовіть, зовіть,
Окличності удалі.

Мал. Василя Соколюка

Коли збираюся когось
Судити по заслугі,
Себе розглядаю, чи щось
Не засудили б друзі.

Куштую так я свій нектар
Душевного спокою,
Що не отримав я у дар,
А в боротьбі зі мною.

Вже не спішуся я тепер
Судити і хвалити,
Щоби нікого не зітер
З заслуженої миті.

Добро і лихо, втіха й біль,
Усе ввійшло у чашу
Ту саму, де життєвий хміль
Вклонився Отченашу.

Кріпися в гомоні пори,
Моя осново тиші.
З тобою я вже говорив,
Що вічність нас колише.

Над вічність кращого нема
Від долі подарунку.
Та чи сіяння, чи п'ятьма, –
Це все життєві клунки.

В житті буває самота
Подколи й важкою.
Та кожна з них, чи та, чи та,
Ведуть до супокою.

В житті вітри і сонця зов
Та вітер серце ріже,
І я себе тоді боров,
Коли на роздоріжжі.

Михайло ВОЛОЩУК**До втіхи**

Я стільки думав, як би в світ піти,
Побігти незнайомими стежками,
І царювання втіхи десь знайти,
І жити вічно між її квітками.

Але як подивився на свій сад,
На яблуні мої і на горіхи,
На вишні й на високий виноград,
Подумав, де шукать ще втіхи.

Вона ж є тут, у моєму саду,
В його цвітінні, як царівна, сяє,
Й тоді сказав, нікуди не піду,
Як втіха тут є і мене чекає.

Й тоді обняв її біля вишень,
Й сказав: прости, що втіхи йшов шукати,
І таки з рання, як молився день,
Зайшли радіти з втіхою до хати.

**Я вас любив
ще від настання світу**

Я вас любив ще від настання світу,
Бо я тоді в сузір'ях існував,
Щоб народились ви в красі зеніту,
Я вас, як рідних, всі віки чекав.

Я уявляв завжди наше здибання,
Ваші обличчя гарні, осяйні,
Бажав я передати вам вітання
Від тих, що сяють в мирній вишині.

І ось прийшов той день і та година,
Коли я вас побачив, вас зустрів,
Лишилась в пам'яті ота хвилина,
Коли я випив солод ваших слів...

Ви такі чисті, як зірки небесні,
У вашій правді я не бачив тьми,
Ви щирі, добрі, милі і чудесні,
Де ви є, там зникає біль журби.

Вас любить схід і захід, ніч і днина,
Вас любить Бог, так само, як і я,
Вас любить, як скарб вічний, Негостина,
І ця любов не знатиме кінця...

Радію, що я з вами всюди, всюди,
Що маю щастя вас весь час любити,
Що наша дружба вічно жити буде,
І що ніде й ніколи не згорить.

Тому я перед вами щасливію,
Не знаючи ні зради, ані сліз,
Я вами, як дитя мале, радію,
Як міцний дуб біля струнких беріз...

Сказала вишня

Боюсь, сказала вишня, так боюсь
Тоді, коли від мене ти ідеш,
Сумую своїм цвітом і журюсь,
Що ти вже більш до мене не прийдеш.

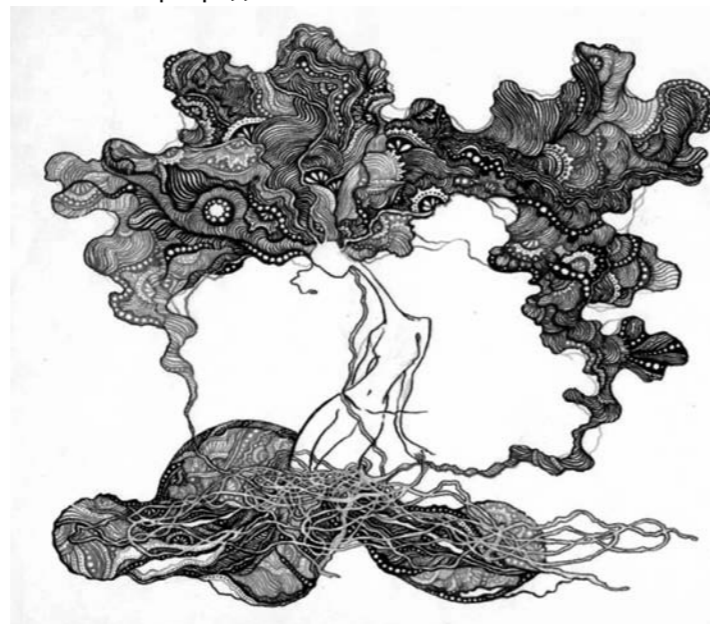
Ця думка мучить і гнітить мене
Від кореня й до кінчиків гілок,
А це тому, що люблю так тебе,
Як дівчина весільний свій вінок.

Коли приходиш, раджу, не мовчи,
Сядь, притулись і тихо розмовляй,
Й цілуй мій цвіт і всі, усі гілки,
Поки цвіту я, прошу, не зникай.

Бо прийде час, коли я відцвіту,
І зникне з мого віття вся краса,
І я уже такою не буду,
Бо все на світі в'яне і згаса...

Бо все, що гарне, що дивує всіх,
Чомусь зникає, як прекрасні сни,
Як поцілунок найгарніших втіх,
І як з обличчя юні кольори.

Тому прийди, допоки я цвіту,
І сонцем свого серця в той же час
Зігрій обіймами мою красу,
Щоб радість обняла навіки нас.

Віра Афанасьєва «Вишня цвіте»**Іван АРДЕЛЯН****«Даю хабар весні і літові піснями...»**

* * *

Наші слова
літають
і розсипаються,
наче листя в саду.
Гілки дивуються,
чому ми їх
збираємо
у рядки пісні,
щоб нас збентежував
їх зміст...

* * *

Кільчаться квіти,
розвиваються
й, наче метелики,
граються,
кохаються
пелюстка з пелюсткою,
поки посивіють
і стануть дзеркалом
моєї заблудженої душі...

* * *

Снив,
що душу шліфував,
надії плекав,
ілюзії обманював
і літав
понад лугами,
понад полонинами,
де квіти цвіли,
пташки співали
й діти забавлялися.
Ранком,
коли прокинувся,
здрігнувся,
закований в думках,
й заплакав,
бо карала мене ідея:
чого душу шліфував,
тріску за тіскою,
чого її катував,
щоб стала
моїм супротивником?...

* * *

Гуляю по саду,
збираю квіти білі,
даю землі хабар,
щоби вони цвіли,
даю хабар весні
і літові
піснями,
щоб квіти вільними були
і сяяли
чарівні аромати...

Коли прийде вже час
і хабару не стане,
я крила піднесу
і полечу
до неба,
аби узяти позику
в ангелів,
щоб залишили на землі
квіткові аромати
на втіху
для душі моєї...

* * *

Квіти збирав,
чарівні коріння шукав,
мед і ягоди,
різні прянощі
й аромати вибирав,
щоб тебе лікував...

Вінок тобі сплітав,
коси цілував,
очі росюю вмивав,
жартував,
тебе кохав,
щоб відроджувалася...

Може, колись
пробудишся
з цього глибокого сну
й нагадаєш собі
про ті дні,
що нас зав'язали
в цю святу гру...

* * *

Минулий час
перейшов.
Все частіше
розбиваються хвилі
об зелені береги.
Падає постійно
поїджений час,
рідко
сходить сонце,
квіти різнобарвні
втішають гай.
Хоч твоє прохання
сили дає
збирати врожай,
вже не можу відкласти
мій перехід
через цей край...

* * *

На небі
серед Раю
співають ангели
душам,
що відпочивають
після терпіння
на Землі,
де Чорти –
Люди
ненаситні до крові
убивають мрії.
Десь там
спить і Бог,
що не хоче,
чи не може,
врятувати
цей Світ,
що саморуйнується.
Боже, пробудися
й помолися
сам собі,
щоб твої гріхи
не падали на людей,
що вірять Тобі...

МАЙСТРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ

МИХАЙЛО СИДОРЖЕВСЬКИЙ -
ГОЛОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ

Михайло Сидоржевський, поет, публіцист, голова Національної спілки письменників України, головний редактор «Української літературної газети», народився 5 травня 1958 р. в селі Старий Солотвин Бердичівського району Житомирської області. Закінчив Житомирський автошляховий технікум (1978 р.), Київський університет імені Т.Г.Шевченка, факультет журналістики (1985 р.).

Журналістську кар'єру розпочав в Житомирі у газеті «Комсомольська зірка». Працював кореспондентом – завідувачем відділу спорту і відділу листів і соціальних проблем.

Працював також головним редактором житомирської газети «Вільне слово» (1990 – 1992) та київської «Самостійної України» (1992 – 1993).

З листопада 1993 по березень 1994 працював референтом директора з питань преси, Житомирського домобудівного комбінату.

З березня 1994 по травень 1998 працює директором ТОВ «Прес-Форум», м. Житомир, а також з жовтня 1994 по грудень 1996 – головним редактором газети «Прес-Форум».

З травня по жовтень 1998 – є завідувачем

відділу підприємництва і маркетингу фундації імені Олега Ольжича та референт ОУН з питань преси.

З жовтня 1998 працював у редакції газети «Українське слово»: заступник головного редактора (жовтень – грудень 1998), до листопада 2000 – в. о. головного редактора та головний редактор.

Працював головним редактором журналу «Книжковий огляд», газети «Нація і держава», заступником головного редактора офіційної газети НСПУ «Літературної України» та її головним редактором.

9 жовтня 2009 побачив світ перший номер нової «Української літературної газети», очолюваної Михайлом Сидоржевським.

Між 1990-1994 був депутатом Житомирської міської і обласної рад.

З лютого 2012 року став секретарем Національної спілки письменників України і головою Київської міської організації Національної спілки письменників України, а 29 листопада 2014 Михайла Сидоржевського було обрано головою Національної спілки письменників України.

Михайло Сидоржевський є автором книги поезій «Навпіл між обома світами» (2004), книг публіцистики «Здвиг» (2005), «Туга за свободою» (2007) та «Пам'ять нашого роду» (2013). Автор численних публікацій у різноманітних виданнях на теми культури, політики, літератури, історії. Також є лауреатом премії Союзу журналістів СРСР за цикл публікацій «Заложники Чорнобиля» (1990) та лауреатом Літературної премії імені Миколи Гоголя (2011), також в 2006 році його було нагороджено орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира III ступеня.

Пропонуємо читачам «Нашого голосу» актуальне для українського сьогодення есе «Будьмо сильними і мудрими в нелегкий час вибору».

Підготував Михайло Гафія Трайста

Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ

БУДЬМО СИЛЬНИМИ І МУДРИМИ
В НЕЛЕГКИЙ ЧАС ВИБОРУ

(Роздуми під дев'яте травня)

Пам'ятаємо.

Сьогодні в це слово ми вкладаємо інший зміст, ніж цього дня будь-коли раніше.

Але чомусь саме сьогодні, під звуки військових маршів і тужливе соло фронтової сурми, на тлі фатальних дат і драматичних подій, котрі зійшлися, схрестилися у просторі і часі, здається, наче розламався світ над нашими головами, і ми нарешті побачили себе справжніми, без ритуальних масок, трухлявих котурнів і дешевих заслинених антуражів.

Побачили – і остовпіли.

Невже так: «Ти зважений на терезах, і знайдений дуже легким»?..

Невже це – про нас?..

Двадцять три роки ми, ніби глухонімі сліпці, безтямно засівали поле нашого безпам'ятства зернами бід.

Двадцять два з половиною роки ми, як вівці, бездумно і безпечно кіптюжили небо нашої тривоги.

Двадцять два з половиною роки втрачених можливостей...

Не застерегли, коли зерно почало пароститися?

Не побачили, що зійшла вруна?

Аж тепер спам'ятались, коли нива заколосилась. Криво, тяжко...

Як довго триватимуть чорні жнива, скільки нам вихаркувати нашу слабкодушність, і яким, зрештою, буде ужинок?..

У тому, що відбувається в південно-східній Україні, винен насамперед не самозакоханий у власне месіанство московський царик і не імперська Росія, котра, сп'янівши від шовіністського дурману, неухильно і з радісним вереском сповзає, намагаючись забрати з собою півсвіту, у вирву божевільні, не усвідомлюючи, яким страшним буде похмілля... Це – їхній шлях -- у напрямку Північної Кореї, і вони добровільно обрали його... Вакханалія зла на нашій землі – як покарання небесне за те, що ми власноруч привели до влади найгірших, найпідліших і наймерзенніших. І йдеться не лише

про напівграмотних і вічно голодних бандюковичів останніх років. Від початку незалежності українська влада, за дуже незначними винятками, була злочинною, нечесною, непрофесійною, антинародною і неукраїнською. Усі ці роки влада «зливала» Україну... Та чому лише влада? Ми всі – гуртом і поодиночі, у великому і малому, матеріально і духовно. Один крав мільйони чи тисячі, другий безупинно брехав і розпинався в любові до України, третій повзав у лайні, зігнувшись у три погібелі перед нікчемними хазяями, четвертий дер шкуру з брата, п'ятий... шостий... сьомий...

Думали, що Господь не бачить, і берегтиме нас лише за те, що гарно співаємо, полюбляємо сало і патетично водимо хороводи довкруг калини?

Ні, Бога не обдуриш, хоч і дотепер деякі підтоптани і скурвлені лицедії українського політичного олімпу, так нічого і не втямивши (дарма що країна – на краю прірви), продовжують гидотно смердіти з трибун і перед телекамерами, метикуючи на свою шкуру і на свою підлу душу, і не усвідомлюють, що такі «пропало все», і потяг життя уже димить десь на обрії, а вони zostалися на зачовганій і заплываній станції позавчорашнього дня, безтямно ковтаючи шмарклі...

Бога не обдуриш. На все приходиться час розплати.

...Але ж як тяжко жити, коли втрачаєш надію, опускаєш руки і фарбуєш світ у барви темряви! Адже Господній промисел – не в тому, щоб змиритись з обставинами, а – боротись і перемагати.

...Проте Господь – всеблагий і всемогутній. Він знає, що нам потрібно, щоб нарешті вирватись із сатанинського кола і стати на шлях цивілізаційного одужання. Він нас таки любить, бо – випробовує. Випробовує жорстоко, випробовує кров'ю, неправдою, насильством, брехнею. Випробовує силами пітьми, звертаючись до нас: будьте сильними і мудрими в нелегкий час вибору.

Він дає шанс.

Чи скористаємось?..

Корнелій ІРОД

СПОГАДИ З ДАВНІХ ДОРІГ (III)

(Із циклу ПРОМАХИ)

(Продовження з № 251)

В готель прибав я уже майже опівночі. Внизу, із «бюро обслуговування» відповіли на моє вітання і все, зате на другому поверсі (у радянських готелях таке бюро було не тільки у приймальному холі, а й на кожному поверсі) дрімотно вже немолода «жінка», подаючи мені ключ мого номера, сказала кисло:

– Подзвоніть у ваше посольство. Цілий день телефонували за вами...

– Але тепер північ... – дивуюся я.

– Нічого. Казали дзвонити о будь-якій годині...

А що таке? Я трохи злякався – дружина моя на лікуванні у Беїле Фелікс... Чи, може, щось у зв'язку із виставкою?... Спішу дзвонити. Відповів чоловік, а після того, як я представився, каже:

– Ось що: прибав із Румунії товариш, каже, що він член вашої делегації. Заснув у кріслі тут, в холі, де я чергую, бо решта будинку замкнено. Крім мене в посольстві нема нікого – сьогодні вихідний...

– Покличте, будь ласка, того товариша до телефону, – заспокоївся я.

Через якусь хвилину у трубі почувся веселий голос:

– Здрастуйте! Я – товариш Георгіє Кулча, голова Телеорманського повітового комітету культури. Прилетів я сьогодні о дванадцятій і...

– І чому ви в посольстві?

– В Бухаресті сказали, що в московському аеропорті мене хтось зустріне, але там мене ніхто не чекав, так що...

– Як ніхто? Не може бути!

– Бігме, що ніхто. Ну й нарешті, не маю грошей і по-російськи не знаю, прибав я в наше посольство. Розкажу вам потім, як саме. Але й тут, крім чергового, нема нікого... Вже північ і...

– Нічого, зараз залагодимо все. Передайте, будь ласка, трубку черговому.

А чергового я попросив, щоб викликав таксі і сказав водієві, хай підвезе румунського делегата до готелю «Пекін», де при вході чекатиму я і теж я платитиму за таксі.

Потім я спустився в «бюро обслуговування» довідатись про номер, зарезервований для телеорманського голови Культури. Але там, на превеликий мій подив, сказали, що для румунського делегата ніхто не резервував жодного номера. Не може бути! Та нема часу дивуватися – таксі скоро повинно привезти Георгіє Кулча. Отже, виходжу

і жду перед готелем. Якщо справді нема, думаю, для нього зарезервованого номера, попрошу, щоб дозволили йому (розуміється, не задурно...) переночувати у моєму номері; зісунемо до купи два фотелі – хай спить пан делегат, а вже завтра... Але коли я побачив, який здоровило ледве висувається з таксі, зрозумів, що Кулча спатиме в моєму ліжку, а фотель буде моїм ліжком... Ану, може, хабарем, думаю, одержу для нього номер, але не вдалося. А хабар такі прийшлося підсунути і не один, а два, тобто і в центральному бюро, і в тому, що на поверсі мого номера, і це тільки для того, щоб дозволили йому переночувати в мене.

Георгіє Кулча – дядько якихось сорока років, високий, масивний, череватий, вилицюватий, рухався він якось смішно і був добродушний та неприємної піддесливості.

– Завтра вирішиться з вашим розміщенням, – кажу йому, – і вияснимо, чому ніхто не зустрічав вас в аеропорті. А, скажіть, як вдалося вам добратися до посольства без грошей і незнаючи російської мови. Бо гроші мали вам дати якраз ті, котрі повинні були вас зустрічати...

– Дійсно, я по-російськи ні бе, ні ме, а з початкової школи, коли вивчали ми російську, забув уже й алфавіт. У ліцеї вивчав італійську.

– А, значить, знаєте італійську мову?

– Та не дуже, бо й сама наша викладачка не знала її...

– Ну, а в такому разі, як вдалося вам доїхати до посольства? На чому?

– Та ж як? Коли побачив, що ніхто не зустрічає, а там люду, аж кишить, і два міліціонери лупають на мене й не зводять погляду, через півгодини підходжу я до того бюро, де написано навіть по-румунськи «Information» і кажу тій дівчині, що там сиділа (а кажу по-румунськи: «Я, – і вказую пальцем на себе, – делегат із Румунії»). Вона зрозуміла, що я їй сказав і зараз же взяла мікрофон і заявила щось, певне, про мене, бо кілька разів вимовила слово «делегат». Через кілька хвилин вона повторила те ж саме. Потім ще один раз. А коли побачила, що ніхто не підходить, усміхнулася, розвела руками і вказала вихід: «Таксі». Без грошей на чорта мені таксі і куди їхати на ньому? Думаю, ще почекаю, може... А навкруг – повно людей, сотаються туди-сюди, але на мене, крім міліціонерів, ніхто не звертає жодної уваги. Раптом спала рятівна думка: поїду в наше посольство! Виходжу і бачу на стоянці кільканадцять таксі. Підходжу до одного й кажу: «Москова, амбасада, Румунія». «Што?» – питає

шофер. «Амбасада, Румунія» – повторюю я. «Што амбасада?» Підходять й інші шофери, розмовляють щось між собою. Потім один подався кудись, а коли повернувся, каже сміючись: «Амбасада – пасольство!» і простягає руку: вимагає грошей. Я низую плечима, тобто нема в мене грошей, а тоді шофери розійшлись кожний до свого авто. В той момент виймаю з чемодана два літри румунського коньяку. Тоді прибіг найближчий шофер, вихопив пляшку з моїх рук, поклав мій чемодан у багажник і каже мені весело: «Давай!». Ну, і таким чином приїхав я нарешті в Москву на бульвар Кінематографії до нашого посольства.

– Вдалося, значить, вийти із скрутною ситуацією, – кажу. – Браво! Завтра залагодимо й решту: номер і командировочні гроші.

Потім запропонував йому своє ліжко, а для себе зсунув два фотелі. Але не імпровізоване ліжко карало мене до ранку й не дало спати, а мій гість: він страшно гучно хропив і дрижаче захлинався, аж шибки відзивались брязкотом, а ліжко підстрибувало під ним. Дарма свистів я в його бік – він затихав на мить, а потім починав знову хропити, здавалося, навіть ще дужче.

Десь після сьомої ранку він перестав хропити, але почав пихкати при кожному видиху, мов паровоз. І все ж, вдалося мені нарешті заснути на годину, коли раптом чую:

– Здрастуйте! Доброго ранку! – гукає Кулча весело.

– Доброго... – мимрю я.

Яким чортом ще спати? Дивлюся на радісного Кулчу, який сидить край ліжка і розхитує маяком одну ногу. А я все ж таки надіюся, може, вдасться мені ще заснути на кілька хвилин:

– Якщо бажаєте прийняти душ, ванна ось там...

– А, знаєте, пане шеф, ви правий – вранці душ чудовий.

Але, на жаль, я вже не заснув. Гарячий, а потім холодний душ прогнав і в мене дрімоту, після чого ми зійшли в ресторан поснідати, а найбільше випити міцної чорної кави. Дивлюсь, а Кулча прихопив і свій «дипломат».

– Навіщо потрібен вам портфель? Залишіть його тут. Після сніданку вернемося в номер – мушу дзвонити у зв'язку з вашою ситуацією.

– А у мене в «дипломаті» пляшка коньяку – хоч «покропити» ним каву... Гадаю, ви не проти, – сміється він.

З їжею мій гість теж не жартував: мов снопи в молотарці зникали сосиски в його зажерливому роті; лише перша пара ковбасок завдала йому трохи клопоту: Кулча не знав, що радянська гірчиця набагато гостріша від нашої, і доки я його попередив, на перші сосиски він наклав повну ложечку гірчиці, після чого захлинувся й

відкашлювався довго. А далі вирішив їсти сосиски без гірчиці...

Одразу після сніданку я потелефонував Сергієві Сергієвичу і розказав, що трапилося з моїм колегою. Скоро після нашої розмови прибули в готель дві дами, які не вгавали, вибачаючись і пояснюючи, що то не вони винні у цій неприємній ситуації, а якийсь їхній співпрацівник – учора саме він повинен був займатися цією справою, але забув повідомити Протокол про приїзд румунського делегата. За це його покарають. Вони, вибачаючись ще раз перед Кулчею, вручили йому ключ номера (на тому ж поверсі, але аж в кінці коридора, звідки, певне, не буде чути його хропіння...), конверт з командировочними карбованцями і пішли геть.

Ще того ж ранку Сергієв Сергієвич повідомив, що графіки закінчили свою роботу і запропонував мені

На виставці «Досягнення Соціалістичної Румунії» в Москві, 1970 р.

зустрітись у виставочному залі (необхідна моя згода щодо здійсненої графіки), а також хоче познайомитись із Георгієм Кулчею – ще раз вибачитися за вчорашні його неприємності; він представить нам також нашого перекладача (в ті роки було прийнято, щоб під час офіційних зустрічей кожна сторона, хоч і знала мову співбесідника, користуватися своєю мовою, а тому необхідні були послуги перекладача; а сьогодні при міжнародних зустрічах всі говорять такою-сякою англійською мовою і гадки не мають про якусь там національну гордість...) і оскільки до офіційного відкриття румунської виставки залишалися ще чотири дні, Сергієв Сергієвич пропонує поїхати нам кудись на два дні.

Щодо цієї пропозиції я подумав порадитися з телеорманським головою, бо він уперше в Радянському Союзі. Але він сказав, що йому все одно, куди їхати. Тому я запропонував поїхати в Ленінград – я певний, що йому сподобається все, що там побачить.

(Далі буде).

Теодор ЦУРЕНКО

ОЧАРОВАНА УСМІШКА

(Уривок з роману)

(Продовження з № 251)

Капітан Йоніце з дружиною і чотирма високими, як смереки, синами та двома красивими, як сонце, дочками спустились крок за кроком, село за селом, долиною мальовничого Дністра, сподіваючись знайти ближчу до душі роботу. Одного прекрасного весняного дня, коли земля прокидається від зимового заціпеніння й очікує трудящої руки людини, вони дійшли до фільварку магната Ярослава Корецького, – палацу-фортеці з кам'яними мурами, розташованого на правому березі Дністра, по цей бік Золотого Потіка, прямо там, де знаменита річка повертає свій безперервний курс води в каньйон, який вимила з великим терпінням в білому вапняку протягом мільйонів років.

За розпорядженням магната всіх новоприбулих приймали і призначали на різні посади у величезному господарстві. При реєстрації нових робітників, коли їх адміністратор господарства запитав, яке ремесло знають і чиї вони, щиро зізнались, що є рендюками князя Данила Галицького. З того часу сім'ю капітана Йоніце стали називати Рендюками, давши прізвище пов'язане з ремеслом на службі у князя Данила Галицького.

Рендюки носять це прізвище, повне історії та благородства протягом багатьох років і століть, з гордістю передають з покоління в покоління спогади і розповіді, пов'язані з життям колись прекрасного палацу князя Данила Галицького, а пізніше з життям палаців та дворів, повних запаморочливих інтриг галицьких дворян.

З часом загроза несподіваних гостей зі сходу пом'якшала, а присутність рендюків витончувалась рік за роком. Місцеві жителі залишилися зі своїми повсякденними турботами, засновуючи нові сім'ї, збільшуючи чисельно своє потомство і насолоджуючись затишним, щасливим але швидкоплинним життям, яке Господь Бог дає людям тільки один раз. Надзвичайно вигідною для всіх християн Східних Карпат була інавгурація в 1303 князем Юрієм, сином Лева, першої Митрополії у Львові, що дозволило будівництво нових православних храмів.

На маєтку Ярослава Корецького ще здавна стоя-

ла прекрасна кам'яна церква, яка прийняла до свого лона новоприбулих божих рабів. Йоніце Рендюк, маючи голос командира і знаючи письма, співав у церковному хорі, бо то благодать і подарунок від Бога, який треба підтримувати.

Значно пізніше, через кілька років, прожитих у великій чесності та сумлінності, він привів до вівтаря церкви свого внука Русинела – семирічного, темноволосого, зеленоокого хлопчика, який спочатку виконував дуже просту функцію: в потрібний час під час Літургії подавав священникові кадило з фіміамом, яке курилося постійно, а також виходив з вівтаря першим з великою свічкою при виношуванні Святих Дарів.

Русинелові дуже подобалася ця надто почесна для його років місія, яка відрізняла його від інших хлопців, що бавились на майданчинку. Коли Йоніце навчився читати зі священних книг свого дідуся, багато з неписьменних заздрили йому, але це і захищало його від хлопців-розбишак, які, зрештою, бодай один раз в рік, у Великодний піст, приходили до церкви сповідатись та причащатись тілом і кров'ю Господа Ісуса Христа, де завжди бачили його біля священника. В церкві Русинел відчувався у великій безпеці, тому що кожного разу під час служби – в неділю, чи в інший святковий день його дідусь співав у хорі, тобто був поряд з ним, а з лівої сторони, серед парафіян, перед іконою Пресвятої Богородиці, була його мила та улюблена бабуся Ангелина. І так, всі разом приходили ранком, ще перед службою, до церкви, а потім всі троє поверталися додому, де на них чекали смачні страви, приготовлені бабусяю ще з суботнього вечора.

Русинел виростав рік за роком, і мало-помалу його голос почав уподібнюватися до голосу його дідуся Йоніце, з «півнячого» дитячого став гучним голосом молодого сильного парубка, на пораду та наполегливість священника-пароха він почав читати для віруючих, перед читанням Святого Євангелія, за суворим церковним розкладом, з послань Святих Апостолів Петра і Павла...

...Після багатьох років, прожитих в мирі та вірі, Русинел, якого пізніше назвали дідом Русаном, з довгим білим волоссям, присніженим роками, з

білими у формі підкови вусами, став старостою церкви, що стояла на маєтку Ярослава Корецького, і тишився насправді заслуженою повагою своїх односельчан та всіх віруючих в Господа.

Але кожне добро має свій кінець. Добро проходить непоміченим і швидше, ніж зло, яке виникає відразу і триває довго. Все змінюється, рухається, трансформується... але, на жаль, не завжди на добро та користь людям. Але в кінцевому рахунку ніщо в цьому світі не відбувається без ніякого сенсу, бо Господь нічого не творить без сенсу, все приходить від Нього і повертається до Нього. Бо навіть якщо і не вірити в Нього – Господь існує. Тому не треба вибирати час, який минає, а Господа, бо Він – вічний. Тому що Господь є всесвітом, де причина і наслідок є добром. І світ піднімається, коли люди звертаються до Бога, і все переводиться, коли люди відходять від Нього.

* * *

Після довготривалого періоду процвітання, щастя і мирного життя з великою вірою в Бога, православні українці верхньої долини Дністра пережили ще одну велику загрозу, на цей раз із Заходу, з боку католицьких поляків, які за короткий час стали на кілька століть правителями цих прекрасних та переповнених багатством земель.

Це не була загроза фізичної смерті, як та, яку кілька сотень років тому принесли до лісистих верхів Карпат хижі азійські загарбники. Це була загроза зовсім іншої природи – адміністративна, військова, але насамперед духовна, спрямована на зруйнування душ і підризу православної віри предків, але не менш небезпечна для бідних місцевих православних християн. Зовсім не випадково говорить приповідь мудрого наставника Соломона: «Успадкована віра нехай не залишить тебе, прив'яжи її до шиї своєї, напиши її на таблиці серця свого... і знайдеш ти ласку та добру премудрість в очах Бога й людини!»

Разом з католицизмом в Галичину увійшла й польська адміністрація та законодавство з привіле-

ями та правами тільки для новоприбулих польських шляхтичів, та деяких місцевих українців, які першими кинулися обнімати окупантів, прийнявши їхні закони звичаї та католицьку віру.

А для тих православних українців, які не прийняли нові обряди, почалися, поступові, але за те досить важкі гоніння, поміж якими і закриття православних церков, або їхнє примусове перетворення на католицькі, знищення українських цінностей, культивує дух боязкості, навіть соромної, через належність до цієї вікової церкви, умисне приниження високого престижу колишніх місцевих церков, викидання з них святих мощей і т.д. Таким чином, католицькі культові будинки процвітали і множились щороку, а нові православні храми більше не будувались, а навпаки, їх кількість помітно зменшувалась. Через відсутність необхідної матеріальної підтримки і добре підготовлених священослужителів, як це було раніше, українські національні церкви почали піддаватися католицьким, а духовна культура почала обмежуватись проведенням церковного служіння на староукраїнській церковній мові, ще менш зрозумілій новим насилу католизованим поколінням. Також насильно замість кирилиці, яка ледь блимала на пожовклих сторінках старих книг, було уведено латинський алфавіт, а молоді галичан, здорових, мов дуби, було теж насилу, залучено в ряди польської армії – захищати інтереси іноземної держави.

Мал. Василя Соколюка

під його командою знаходилася група православних земляків з верхньої долини Дністра.

(Далі буде).

**З румунської переклав
Михайло ТРАЙСТА**

(Продовження з № 251)

– Зрозуміло. Це означає, що не має нікого. Просто, відчинилися інші двері. Те саме відбувалося й тоді. В «Едемі». Завжди ламалося щось. Здавалося, що кожний звук, який начебто залишав глибокі шрами в інертнім повітрі, проникав у мене. Я тремтіла. Хотіла, щоби рухнуло все. Щоби накрило мене. Однак, через деякий час, привикнувши до того неладу, зрозуміла, що паралізуючий жах, що володів мною, належав тільки власним думкам. Навсправжки, не пам'ятаю щоби мені загрожувало щось, що я могла бачити щось, від чого потрібно було втікати. Ойкаячи, наче дикий звір, здавалося, що мене використовували. Припускала, що за мною слідили. Розмовляла сама із собою. Не мала нікого поруч, а це боліло найбільше.

– Не має сенсу вдаватись до таких уподібнень. Тут відбувається щось зовсім інше. Усе це стає більш незвичним, ніж ми можемо припустити. Поки що можемо вважати, що нам щастить, бо нам ще не погрожували напрямець.

– Де твоя мужність? Заспокойся! Наполягаю щоби ти заспокоївся.

– Я б був байдужим, якби в мене був слабкий розум, як у тебе, коли б не зрозумів, що вся ця безмовність – це лишень їхня тактика.

– Та хіба ти віриш в існування злих духів?

– Не існує нічого злішого за людину.

– Той, хто любить, не зможе поранити.

– З подивом підмічаю, що ані тепер ти не можеш позбутися своїх настирних ідей. Знаю, що тобі важко погодитися з усім цим, але розумій, що секс – це тільки інше лихо. Якщо залишимося тут на довгий період, для мене цей акт буде тільки втіхою природної потреби. Натомість, години пристрасного кохання тебе знищать повністю. Відкриють інші рани. Невигойні.

– Сперма. Я не знаю, як вона виглядає. Мабуть, повинна мати солоний смак, бо сіль завжди визначала присутність життя, невмирущість, святість у кінці кінців.

– Гіперболізуєш.

– Я не повинна приховувати правди. Уважаю, що ти повинен знати все. На жаль, наявність цієї рідини в моїм тілі не призведе ні до яких результатів. Усі медичні тести за останні роки підтверджують нестерпний розпач: неможливість зачати інше життя. І все ж, незважаючи на цей емоційний безлад, зобов'язую себе мислити, дихати, продовжувати існувати, нібито все було таким самим, як і в інших жінок. Звичайно, з іншої точки зору ця недостача могла би бути чіткою прерогативою. У цім віці, без страхів і забобон, я б

могла впасти в обійми будь-якого чужинця. Усе ж, такий розпад мав би ще й зворотну сторону, я відчувала би себе використаною.

– Хочеш сказати, що маєш намір пізнати тільки одного єдиного чоловіка?

– Без жодних ватерпасів, занадто добре знаєш, що саме я маю на увазі. До речі, тільки одна твоя година для мене означала би цілу вічність.

– Після всього того, що я бачив, і з усього того, що ти мені розповіла, я боюся чогось зовсім іншого. Маю на увазі венеричні захворювання.

– Тільки тепер розумію мотив твого протиставлення. Можливо, мені треба було повідомити ще із самого початку: у мене немає жодної венеричної хвороби. А щоби переконати тебе, при першій нагоді покажу тобі всі медичні звіти, чіткі результати, які підтверджують

Микола КОРНИЦАН

ПСИХОЗИ

(Уривок з новели)

мої слова. І навіть, гіпотетично говорячи, коли б у мене було щось хибне, гадаєш, що зуміла б спричинити тобі мінімальне лихо? Ні! У цьому випадку вибрала б самогубство.

– Уже й не знаю в що вірити. Явним є єдиний факт: поки не виберемося звідси, не зможу мислити ясно. Усе це стає занадто проблематичним, а кожне слово звучить усе жахливіше.

– Дозволь позбавити тебе непотрібного стресу.

– До речі, такі акти відбуваються спонтанно.

– Та хіба коли-небудь я торкала тебе без твого дозволу? Я не є настільки абсурдною, і не дозволила б собі опуститися до такого приниження.

– Якщо я не вільний, не відчуваю жодного задоволення.

– Що саме ти хочеш цим сказати?

– Чесно? Ти почала надихати мене жалю. А від жалю до любові, будь вона хоч і заплутаною, залишається тільки один крок, один дотик. Правдивий жах все-таки викликає ця клітка зі скла й кісток, яких вимололи аж до крупнозернистого піску.

– Під ранок вони будуть тут. Усі. Так відбувається щоразу. До тих пір у нас залишається обмаль часу. Часу й самотності. Нас чекає безкінечна ніч, у якій ми могли б забути й самих себе. Або могли б боротися

наче якісь дикуни, шукаючи відповідей на неіснуючі запитання. У будь-якім випадку, вибір належить тільки нам.

– Може, маєш рацію. В абиякій мірі, мені подобається твоя думка.

– Ти ж повинен переконати мене, що й насправді бажаєш усього цього. Інакше, я відмовлю тобі.

– Бачачи тебе, коли ти була у ванні, я хотів тебе вбити. Шукаючи чіткого мотиву, нарешті, зрозумів, що моя ненависть була тільки очевидною демонстрацією слабкості, усвідомлення думки, що я не зможу мати тебе так, як хотілось би.

– Убити мене?

– Повторюю: то була хибна думка.

– Уникай подібних намірів. Або, гадаєш, що ти міг позбутися трупу, залишаючись непоміченим?

– Я помилився. Скільки разів повторити це?

– Краще було б ніколи не спізнати тебе. Проклинаю ту секунду, коли я побачила тебе вперше. Треба було забути, пройти непоміченою, навіть і не відповісти, коли ти запитав, чи не знаю точної адреси готелю Імперіал. Ти пояснював, що ти тільки чужинець, що ти з Тимишвара, міста на заході Румунії, країни, у якій я ніколи не була. Чужак? – запитувала сама себе, слухаючи кожне твоє слово, вимовлене так чітко, позбавлене будь-якого акценту, який міг зрадити твоє справжнє походження. Хоч ти й не знав саме тембр твого голосу, вібруючи в порожнечі моєї істоти, змусив упізнати в тобі ідеальне зображення того, якого я чекала одвічно. Тимишвар? Яке місто? Яка країна? Що за неможливі віддалі? Ти був тут, у Владиславово. Ти був занадто присутнім і таким самотнім, що я навіть відчула глибоку скорботу при думці, що не зможу тобі допомогти. Пам'ятаєш? Я збрехала. Сказала, що в цім місті немає жодного готелю Імперіал. Обдурила, тому що захотіла, щоби ти пішов зі мною, але не намілилась запропонувати тобі все це. Ти міг уважати мене легковажною особою. Натомість, усміхаючись, сказав, що я чудова людина. То було вперше, коли хтось, хай і зовсім незнайома особа, бачила в мені саме те, чим я старалася бути. Та як не плакати, якщо в той момент уперше твої слова визначили справжню суть мого існування?

– То був тільки відламок минулого, і ніщо інше.

– То був головний момент. Гадаєш, що не хотіла забути все?

– Але... це якийсь абсурд. Тільки тепер починаю розуміти. Ти ніколи не говорила про нашу майбутність. Нічого не обіцяла, але згадала той момент мого минулого, який тепер міг би надати іншого смислу моєму життю.

– Було багато пір'я?

– Перепрошую?!

– Назовні, було багато пір'я?

– Ні! Не пам'ятаю. Навіть і не знаю, чи то, що я бачив, було пір'ям.

– Мною володіла непохитна впевненість, що саме так мені треба було діяти. Коли уперше я заглянула у твої очі, намагалася пригадати, де інде я могла тебе ще побачити. Ти не існував у моєму минулому, але я відчувала тебе доволі рідним. І тоді зрозуміла, що мої надії повинні стати твоїми згадками. Розумієш? Треба... треба було, щоби ти став частиною мого життя.

– Прибавляєш. До того ж, уважаю, що немає жодного значення заходити так далеко, у неосяжну майбутність.

– Не думай, що прагну безкінечного життя, припускаючи, що захищати будеш мене саме ти. Я щаслива, якщо знаю, що тільки поряд тебе зможу померти. Будь-коли.

– Ти тільки чужинка, й ніщо інше. Я й не знаю твого імені.

– Мого імені? Гадаєш, що це має абияке значення? Антон, ти не розумієш, що тут уже ніщо не має сенсу? Ти бачив пісочний годинник у коридорі мезоніну?

– Пісочний годинник? Так. Пригадую.

– У нім немає нічого. Жодної піщини.

– Не будь цинічною. Це просто декоративний елемент.

– І тоді, як пояснюєш те, що з екрану твого планшету зник годинник?

– Тому що немає доступу до Інтернету, аплікації, які не можуть оновлюватися, іноді не відповідають. Точніше, зникають.

– Антон, тому що кохаю тебе, починаю боятися дедалі більше. Пригадую Лару Клаус та її погрози.

– Лара Клаус?

– Антон...

– Як тебе звуть?

– Я кохаю тебе.

– Скажи!

– Це не має жодного сенсу.

(Далі буде).

Михайло-Гафія ТРАЙСТА

У НІЧ НА СВЯТОГО АНДРІЯ

(Продовження з № 251)

(Новела)

7.

Марія та Емерік Генґедуші знали, що я зайду до них, навіть чекали на мене.

– Так, нас повідомив Барталь, – посміхнулась Марія і скоро додала:

– Товариш Барталь.

Певна річ, я для них «товариш професор», а з товаришами треба розмовляти на товариській мові.

Але навщо я купував пляшку «Тріпле сек», коли в них є «вишнянка» та ще й «афинянка»? «Зараз ми вип'ємо...», тільки мені треба вирішити котрої хочу пити, а можна покуштувати з обох...

Я вибрав «афинянку», не міг відмовитись, бо це, мабуть, образило б їх.

Та чому ж я її панькаю, вона навіть товаришкою не є, а тільки Морішкою-нені... Так, вона приготувала всі сімейні альбоми. Її дідусь був великим мисливцем і ходив на полювання разом із шляхтичами, які жили в замку, він теж був шляхетного роду, хоча і не був таким багатим, як власники соляних копалень.

Я перегорнув всі три альбоми, після чого повернувся до фотографії, яка зацікавила мене.

– Це мій батько! Оцей – передостанній зліва. Цього чоловіка, першого, не пізнаю, батько ні разу не говорив про нього, оцей другий – купець Адам Сукала, далі Імре Курукз, останній – то священник-лютеран, а ті молоді люди, що стоять позаду них, то ті, що повбивались між собою на бенкеті в ніч на святого Андрія, як вам вже розповідав Барталь. Це художник Анджей, а це Лукаш, син Сукали зі своєю сестрою Даркою, а це Анталь, син Курукза.

Я вийняв фотографію зі сторінки альбому, щоб краще роздивитись, на звороті писало:

*Emlatok
Máramaros,
Rónaszék, október 1901*

Я краще вгледівся в обличчя Дарки, вона була страшно схожа на дівчину, яка мені приснилась, як і на дівчину, намальовану на портреті, що зберігався в підвалі замку.

– Так, це правдива історія, трапилось точно так, як розповів вам професор Бандерчук, мій батько був «правою рукою» Альмоша Курукза, знав все, що траплялося в замку, – тихо, ледь не пошепки промовив Барталь, наливаючи собі чарку «Тріпле сек».

В той день, шостого грудня, я зайшов до магазину старого Толіяна, який знову підморгнув мені, коли я попросив ще одну пляшку. В нього на полиці було ще вісім пляшок, це означало, що вчора після мене чи сьогодні раніше за мене сюди заходив «надійний товариш», з яким я почав змагання, хто з нас купить найбільше пляшок.

– В ту ніч батько був у замку, бо Анталь його запрошував на всі бенкети та гостини, які відбувалися в замку, можна б сказати, що батько жив у замку, в будинку, в якому сьогодні знаходиться дім культури та кінотеатр. Художник був вовкулакою, після всього, що трапилось, розповідав батько, що до замку прибув один полковник зі Львова, і той полковник розповідав, що мати художника Анджея, русинка з багатого роду, коли була вагітна ним якось, гуляючи лісом, перелякалась вовка і народила дитину у сім місяців, дитина не померла, а народилась вовкулакою.

– Якщо всі ці історії правдиві, а вони правдиві, бо про це свідчить і колекція газети «Для соціалізму», і ви з професором Бандерчуком підтвердили, що вони правдиві, тоді, мабуть, правда і те, що всі, кого вкусить вовкулака, стають у свою чергу вовкулаками.

– Воно так і є! – зрадив Барталь, що я вірю у всі ті історії.

– Воно так і є! Є вовкулаки живі, тобто люди, які перекидаються на вовка, а також є вовкулаки мерці, упирі, які встають з гробу, щоб заподіяти людям лиха, головню в ніч на святого Андрія.

– А тоді, ці молоді люди: Дарка, Анталь, Лукаш та Анджей, чому не виходять з гробів, як упирі, і не роблять людям лиха, бо ніхто в замку не помер зі знаками від їхнього нападу, а зовсім з інших причин, як кажуть люди, через прокляття матері чарівної Дарки.

Барталь зміряв мене поглядом, знову налив собі

чарку і випив, після чого відповів:

– Тому, що жоден з них не став упирем!

– Тоді вся ця історія з вовкулакою...

– Вся історія є істинною правдою, – перервав мене Барталь, – тільки що там трапилось інше... – додав важко зітхнувши.

Я чекав з нетерпінням дізнатися про те, що трапилось, але не смів його питати, бо добре знав, що він сам розповість мені.

Немов вгадуючи мої думки, Барталь повернувся до розпочатої теми:

– Мій батько, хай буде йому земля пухом, жив з цим тягарем на душі, аж до своєї смерті. Кілька днів перед тим, як мав відійти у вічність, висповідав перед нами свою грішну душу, тобто переді мною та моїм братом, якого теж не стало кілька років тому. Ми про це не говорили нікому, окрім професора Бандерчука, та ось тепер розкажу і вам...

Мабуть, мені треба було б подякувати йому за довір'я і запевнити його, що не розповім нікому таємницю його батька, але я не вимовив ні слова, а просто чекав, коли Барталь продовжить свою розповідь.

– Після трагедії, яка сталася в замку в ніч на святого Андрія, священник-лютеран, який теж був в ту ніч на бенкеті, втік з села і повернувся тільки через два тижні. Коли його питали, де був, відповідав, що захворів і ходив до Сукмарю, до лікаря від нервів. Може, воно й правда, але я скоріше сказав би, що він втік, аби не служити на похороні молодих людей, роздертих художником-вовкулакою. Так що всіх трьох: сина і дочку купця Адама Сукала та сина Імри Курукза хоронив греко-католицький священник Остап Бандерчук, батько професора Бандерчука, їх поховали в сімейній гробниці Курукзів, а художника Анджея – на березі озера, похорон відслужив той самий священник.

Я добре знав цю історію від професора Бандерчука, сина священника, але не хотів переривати Барталя, який знову налив собі чарку «Тріпле Сек».

Наступної ночі після поминок Алмош Курукз покликав батька до свого кабінету і дав йому три тисячі австро-угорських крон. Це була величезна сума, за неї можна було купити кілограм або й більше золота. За ці гроші батько мав увійти до гробниці, в якій було поховано молодих людей, і встромити кожному в серце по загостреному осиковому кілочку, щоб не дай Бог, не перекинулись на упирів. «Щоб могли знайти вічний спокій на тому світі», – так сказав батькові Алмош Курукз. Батько погодився, чи

полакомився на гроші, чи йому стало жаль бідного Курукза, мабуть, і одне й інше.

– А художникові? – запитав я, озноблений почутим.

– Художникові, тобто вовкулаці, Лукаш встромив в серце срібного ножа.

Він загинув, став людиною і загинув. Вовкулаків можна вбити тільки срібним ножом, або осиковим кілочком. Після тієї ночі, батько вже не був тією веселою людиною, якою був дотоді. Ранком

повернувся додому посивілий. Він розповів нам, перед смертю, що йому не було зовсім страшно увійти до гробниці і відкрити гроби, але коли встромив кілочок в серце дівчини, та відкрила очі і закричала. Батько цього не сказав Альмошеві і нікому іншому окрім нас не говорив. Решту життя його мучила совість, що вбив бідну дівчину. Потім батько знайшов її портрет в кімнаті художника Анджея, відніс його в каплицю, що в підвалі, і повісив на стіну між іконами. Всі знали, що батько час від часу спускався молитися в підвал, але ніхто не знав справжньої причини. Ікони почали зникати одна за іншою, люди забрали їх, але, як бачите, портрета не торкнувся ніхто, висить і сьогодні в тому самому місці.

(Далі буде).

Дітяча сторінка

Антоніна ГРИЦАЮК

Канікули

Канікули, канікули весела пора,
Ім так радіє уся дівтора,
Літо настало – тепло принесло,
Холоду на дворі, як і не було.

Галас на річці, галас у дворі,
Дівтора радіє чудовій цій порі,
Як же не радіти, як не веселитись,
Невже можна літом хоч хвилику журитись.

Ганна ЧУБАЧ

Я люблю у лузі квіти

Я люблю у лузі квіти,
Де гудуть весь день джмелі,
І метелик носить літо
На легенькому крилі.

Гріє сонечко гаряче
Чисте озеро води.
І зелений коник скаче,
Сам не відає куди.

Урочисто і красиво
В'є вінок моя рука.
І цвітуть, цвітуть, як диво:
Луг і квіти, і ріка...

У долині теплий вітер
Сушить трави від роси.
Я кажу: «Усе на світі
Починається з краси!»

Я кажу. І ви повірте!
По розщедреній землі
Поспішайте в луг, де квіти,
Де гудуть весь день джмелі

Наталка ПОКЛАД

Червень

Одягнувши брилик свій,
ходить червень-чародій,
не спочине ні на мить –
ягідки нам червонить:
вишеньки-черешеньки,
і смачні сунічки;
запашні шовковички
та ще й полунички...

Володимир ВЕРХОВЕНЬ

За що ми любимо літо?

За полуниці соковиті,
що так і просяться у рот.
За райдуги, дощем умиті,
над плесом тихоплинних вод.

За вдячний труд на хлібній ниві,
коли струмком стікає піт.
За дні, веселі і щасливі,
що нам дарує щедро світ.

За ігри й забавки без ліку
та як же літо не любить!
Цей неповторний час канікул,
де незабутня кожна мить.

Марія ПРИГАРА

Ходить червень

Ходить червень і гладить колосся,
Чи в ньому зерно налилося?
І дзвенять колосочки до нього:
– Дай нам сонця й дощу золотого.

Дітяча сторінка

Людмила УЛАНОВА

ПРО НЕХОЧУДИЛО

(Оповідання)

Взагалі-то мене вважають слухняною. І навіть різні чужі бабусі радять своїм онукам брати з мене приклад. Я й справді зазвичай слухаюся батьків. Адже вони від мене ніяких дурниць і не вимагають! Ну... майже. Але іноді, дуже рідко, на мене раптом знаходить! Тато називає це нападами наперекірності. А мама каже, що в мені прокидається нехочудило.

У цю суботу погода просто шаленіла. Мені дуже хотілося піти погуляти, але на вулицю годі було й носа вистромити. Не кажучи вже про все інше. Тоді я стала малювати. Малюнок не виходив. Я хотіла намалювати корову з маленьким телям. Але корова нагадувала диван з рогами. А теля і взагалі нічого не нагадувало. Мене вже почало зло розбирати, і тут підійшла мама:

– Ходімо чай пити. З сирниками.
– Не хочу з сирниками, – пробурчала я. – Хочу... хочу з ковбасниками!
– Доню, ну ходімо! З варенням, га? Із чорничним!
– Не хочу з варенням чорничним, хочу зі смаженням біличним!

Тут втрутився тато:
– Не хочеш – і не треба. Он ми зараз з тобою нову книжку про тварин подивимося, яку тобі тітка Ліна подарувала. Поглянь, книженція просто розкішна! А фотографії які! Ну!.. Може, прочитаємо про морських свинок? Гляди, які кумедні?
– Не хочу про морських свинок. Хочу про річкових овечок!

– Тоді на рибу-голку поглянь!

– Не хочу рибу-голку, хочу пташку-нитку!
– Пташки-нитки щось не видко, зате ось яка чайка!
– тато продовжував гортати книгу.
– Навіщо мені твоя чайка? Я чайок мільйон разів бачила. От якби какавка була!
– А поглянь, яка бабка!
– Не потрібна мені бабка! Мені потрібна... потрібна... дідко мені потрібен, ось!

– О, чорногуз! – вигукнув тато.
– Ач, який красень!
– Не хочу чорногуза! Покажи білолоба!

– От білолоба, як на зло, жодного немає. Зате, – тато знову погортав книгу й заглянув до якогось іншого розділу, – є носоріг! Влаштує?
– Нічого він не влаштує! Не хочу носорога! Хочу цього... ротохвоста!
– Хм... ротохвоста? От слон є.
– Не хочу слона! Хочу... хочу...

хочу... – у голову вже нічого не лізло. І тут я раптом зрозуміла, що страшенно втомилася. Чому – не знаю. – Чаю я хочу. З сирниками. Можна, мам?

– Фуууф, – сказала мама.
– Фууууууууф, – сказав тато.
– Ходімо, – сказала мама.
Я побігла за нею на кухню.

– Мам, а із малини варення лишилося?

– Ні, – похитала головою мама, – тільки із величини. Для великих дівчаток. Ти до нього ще не доросла. Сідай, чай пий. – Вона поставила переді мною чашку. – Сіль я тобі вже покпала.

Художник Анна Сарвіра

**Переклад з російської
Олени Лахненко**

Дитяча сторінка

Михайло Стельмах

ЩО ПОСІЄШ, ТЕ Й ПОЖНЕШ

(За мотивами болгарської народної казки)

Хитрий лис, щербатий лис
Уночі у клуню вліз,
Нишком виліз на драбину,
А з драбини – на бантину, –
Курку – хап! – і у торбину...
Курка чує, що біда,
Курка в крик:
«Кудах! Ку-да?!»
У цю пору коло хати
Бігав наш Рябко вухатий.
Крик почув Рябко – і вмить
Рятувати курку мчить.
Лис злякався – скік з драбини,
А вона йому на спину, –
Прищемила хвіст, торбину.
З-під драбини вирвався лис,
А Рябко його – за хвіст.
Лис на вулицю як двине,
Кинув курку і торбину,
Лис – в городи, у жита,
А Рябко вчепивсь в хвоста: –
Я тебе провчу як треба!
Буде, лисе, комір з тебе! –
Як рвонеться злодій-лис –
Хвіст – в Рябка, а лис – у ліс..
І голодний, і безхвостий
Чеше лис до вовка в гості.
Вовка він не раз дурив,
На дурничку їв і пив;
Насміхаючись над вовком,
Крав м'ясце у нього ловко.
От до вовка лис помчав,
На порозі
У знемозі
Лис упав.
Чує: пахне в хаті м'ясо,
Пахнуть смажені ковбаси:
– Любий вовчику-браток,
Дай мені м'ясця шматок...
Знаю, друже, твою ласку, –

Принесеш мені ковбаску!..
Обізвався з хати звір:
– Утікай, поганцю, в бір.
Я узнав твою натуру –
Оббілюю зараз шкуру! –
Лис підвівся, застогнав,
Лис поволі почвалав,
І голодний, і безхвостий.
– Ну, куди б звернути в гості?
До ведмедя б взяти вбій? –
Так у нього ж вкрав щільник...
Може, кізку навістити? –
Так поїв у неї діти.
В кабана ж вкрав поросля,
А у гусоньки – гуся...
Не підеш нікуди в гості!.. –
Йде і стогне лис безхвостий.
Стрівся лис із горобцем:
– Нагодуй мене хлібцем! –
А горобчик – хлопчик щирий –
Виніс лису хліба й сиру.
З'їв усе до крихти лис,
В горобцеву хату вліз,
І, горобчику на диво,
Випив лис барилко пива
Та й питає горобця:
– Де дістав хлібця, пивця? –
Горобець говорить лису:
– Засівав я коло лісу
І пшеницю, і ячмінь,
І ти, лисе, красти кинь,
Та почни орати ниву –
Буде в тебе хліб і пиво. –
Гірко лис зітхнув: –
Ох, ох!..
Будемо трудитись вдвох.
Надійшла пора орати,
Орачів зве сонце з хати.
Вийшли лис і горобець –
І на поле навпростець.

Горобець оре як треба.
Лис очей не зводить з неба,
Далі каже горобцю:
– Бачиш хмару чорну цю?
В ній дримає блискавиця,
Що вбиває звіра й птицю.
Я піду вклонюся їй:
«Нас з горобчиком не вбий!» –
Лис мерщій побіг в долину,
А смерком
ліском
тютком –
На вечерю із пивком
Та й горобчику – хвалиться:
– Стримав хмару
й блискавицю!
Бреше лис і їсть за трьох
Та за пивом ходить в льох.
А горобчик каже лису:
– Все зорав я коло лісу,
Завтра висієм зерно,
Ну, вже й спати пора давно.
Горобець прокинувся вранці,
Лис хропів ще на лежанці,
Ледве-ледве лис устав,
Похмелятися почав.
Горобець кричить на лиса:
– Чуєш, лисе, не барися,
А берися за мішки –
І на поле навпрошки... –
От горобчик сіє просо,
Лис на небо блима косо.
Далі каже горобцю:
– Бачиш хмару сизу цю?
Бачиш, небо все вкриває,
Нас з тобою повбиває.
Я піду вклонюся їй:
«Нас з горобчиком не вбий!» –
Лис мерщій побіг в долину.
Під кущем проспав всю днину,

Дитяча сторінка

А смерком
ліском
тютком –
На вечерю із пивком.
В хату лис зі сміхом лізе:
– Одвернув я хмару сизу! –
Бреше лис і їсть за трьох
Та за пивом ходить в льох.
А горобчик каже лису:
– Вже засіяв коло лісу.
Буде просо в нас, ячмінь,
Буде все! Цвірінь-цвірінь! –
Проминуло днів доволі,
Горобець трудився в полі,
Лис вовтузився в дворі
Й пив од ранку й до зорі.
В лиса очі аж заплали,
Лис ходив в здоров'ї, в силі,
Тільки в лиса у жнива
Розболілась голова.
– Так гуде, немов дуплянка ' –
Не піду я жати зранку.
А в полудень виглядай –
Вийду я збирати врожай.
Лис розлігся у кімнаті,
Горобець йде в поле жати,
До зорі маленький жав,
Лис до ночі пролежав.
Звіз горобчик з поля жито.
– Лисе, будем молотити! –
І зітхнув ледачий лис:
– Та... змолотимо колись... –
І розсердився горобчик,
З огорожі вирвав стовпчик:
– Як не кинеш, лисе, лінь,
Я тобі – цвірінь-цвірінь! –
Не дам хліба, не дам пива,
За роботу, лисе, живо!
Лис зітхнув, поліз на стіг,
А якраз вітрець пробіг.
Лис зрадів і каже з стогу:
– Вийшла буря на дорогу,
Буря нам розвалить стіг.
Я спиню її! Побіг! –
Лис мерщій побіг в долину,
Під кущем проспав всю днину,

А смерком
ліском
тютком –
На вечерю із пивком.
В хату лізе лис, мов фура:
– Одвернув я, – каже, – бурю! –
Бреше лис і їсть за трьох
Та за пивом ходить в льох.
А горобчик гордовито:
– Змолотив я, лисе, жито,

– Хто тебе зоби дивтак?
Я його зітру на мак!
– Лис безхвостий, лис щербатий
Вживає мене з хати!..
– Лис безхвостий?
Лиходій!
Це старий знайомий мій.
Ну, бігцем до нього в гості,
Щоб загинув лис безхвостий!
Сів горобчик на Рябка,

Наносив зерна засік –
Хватить нам на цілий рік!
– От і добре, – лис говорить, –
Оженюсь я, пташко, скоро.
Переїду в інший край,
То поділимо врожай.
Просто будемо ділити:
Ти маленький, я – великий,
Дев'ять часток – візьму я,
А десята вже – твоя...
– Це грабіж! – горобчик каже. –
Забирайся з хати, враже! –
Лис очима люто – блим.
– Сам втікай, бо зараз з'їм!
Зажурилася пташина,
Вийшла з хати на стежину,
І стежина повела
Пташку прямо до села.
Йде горобчик і ридає,
Наш Рябко його стрічає:

Та й помчали до ліска.
Долетіли вдвох до хати,
Бачить – в хаті лис щербатий
Всівся на стіл і їсть сальце
Та в щербину лле пивце.
Кинувсь наш Рябко на нього.
Лис зі столу – до порога,
А з порога та й до стогу,
А від стогу прямо в ліс,
А Рябко його – за ніс:
– Я тебе провчу як треба!
Буде, лисе, комір з тебе! –
Й покотилися клубком
Дубняком, березняком...
Переміг Рябко наш лиса,
На ворюгу подивився:
– Так ти, лисе, і пропав!
Що посіяв, те й пожав!
(‘Дуплянка – видовбаний вулик.)

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Михайло Гафія ТРАЙСТА

ПОПІВСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ

Світлій пам'яті Степана Ткачука та о. Василя Удрічука

Motto:

«Гей гук, мати, гук – де козаки п'ють,
І веселя та доріженька,

куди вони йдуть...»

З української пісні

Хто ж не знав Степана Ткачука?... Та про що я? Знали ж ми його всі, такого раз побачиш – не забудеш до віку, бо в нього пузо, вуса, маківка і макітра – козацькі. Одним словом, Тарас Бульба!

А хто ж не знав отця Василя Удрічука, хай уявить собі Степана Ткачука з подвійним пузом і без вусів, – схожий між собою, як дві краплі міцної слив'янки викуреної зі синіх, мов українське небо, слив, що доспівають у благословенних верхньорівнянських садах.

А до того обидва були колегами ще за давніх, лицейських, років, але доля одного повела святою стежиною до церкви і зробила пастирем українських марамороських душ, а іншого повела «пресвятою» стежиною до Парламенту і зробила пастирем всієї української громади Румунії.

Але роки роками, – як майстерно мовить наша славнозвісна Марія Чубіка: минали, текли, пливли – мов річечка, мов качечка; згасали, топились, в'яли – мов сонечко, мов свічечка; летіли у вирій, мов журавлі, і т. ін. Тож роки минали, а наші козаки грубіли, товсли, лисіли і чимраз більше ставали подібнішими один на іншого, та бачитись – не бачились з лицейських років.

І так одного разу депутат Степан Ткачук завітав у гості до отця Василя Удрічука.

На подвір'ї парафії його зустріла Параска, жінка, яка дбала про господарство добродія.

– Ану, борзо скажіть отцеві, що тут контроль з самої митрополії прибув! – пожартував Степан Ткачук.

Бідна Параска глипнула на Степанове пузо, на його чорний одяг та чорну крисаню, і кинулась, мов шуліка, до хати.

– Ой горенько, ой лишенько – біда велика, отче!

– Що за біда? – запитав байдуже отець Василь, ковтаючи пиріг за пирогом.

– Контроль, отче! З митрополії, отче!

– О, господи! Вже й донесли... – крикнув несамовитим голосом отець, і з неймовірною для його об'ємів спритністю метнувся надвір, а там, побачивши грубого чоловіка перед собою, впав навколішки і гучно заголосив:

– Благословіть і простіть, а вірити – не вірте, бо вони брешуть!

– Хто бреше? – здивувався Степан.

– Та оцей, отой, кляти...

– Василю! – перевав його Ткачук.

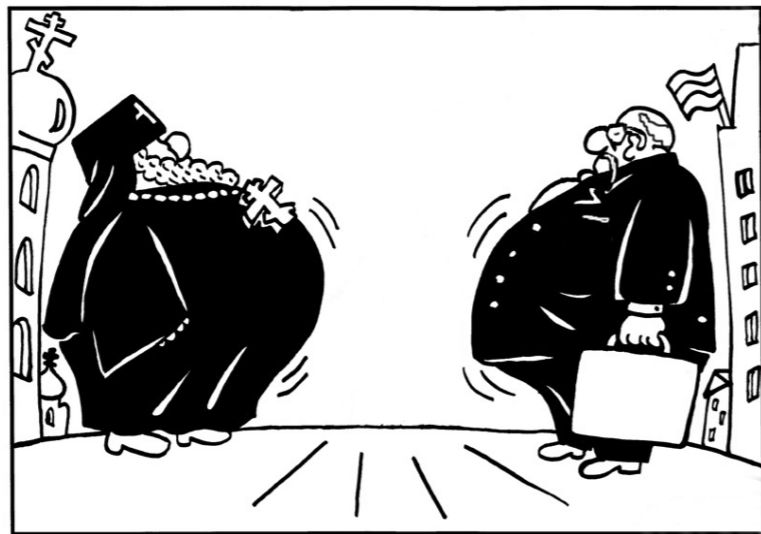
– Га? – випулив на нього очі бідний отець.

– Це ж я, Степан Ткачук, ти що ж, не впізнав мене?

– А Бог би тебе побив, Стьопко! Ти ж перелякав мене до смерті...

– Ну й гарно ж ти мене благословив, отче, – посміхнувся Ткачук.

– Та ж я, Стьопко, думав, що то оцей, отой... кляти..., але ходім вип'ємо, бо я, ось...

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Павло ГЛАЗОВИЙ

БОСИЙ УЧЕНИЙ

З китайського гумору

Якось один учений
Вийти хотів гуляти.

Взув черевики – бачить:

Вилізли голі п'яти.

Що ж той робити має,

В кого взуття порвалось?

Треба до книг звернутись.

Що там про це писалось?

Вчений з товстої книги

Виписав дві цитати:

«Треба піти в крамницю».

«Інше взуття взяти».

Тільки ж не так це просто,

Вчений відчув тривогу:

Як же взуття добрати,

Щоб підійшло на ногу?

Знову поклав під носом

Книг чималеньку гірку

І прочитав: «З собою

Треба узяти мірку».

Зняв той учений мірку,

Взявши тонку стеблинку,

Та й підшукав небавом

Добре взуття на ринку.

Лізе в свою кишеню,

Хоче дістати мірку,

Та не знаходить мірки –

Випала десь крізь дірку.

Вчений назад вертає,

Мірку півдня шукає,

Знову іде на ринок,

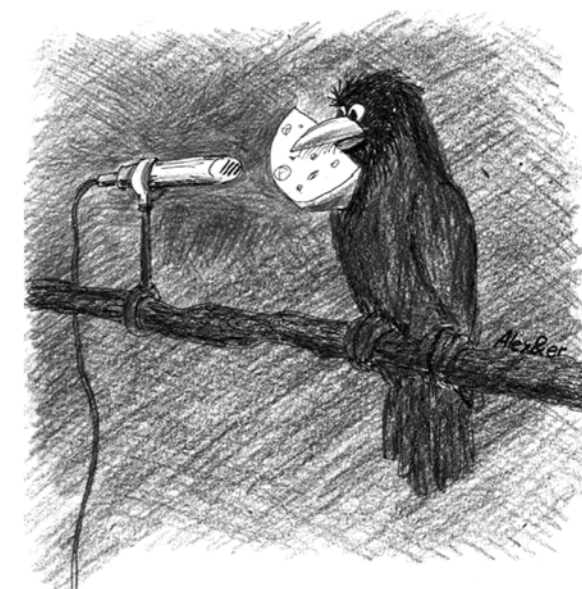
Бачить: взуття немає.

Люди сміються з нього:

На жаль, ця байка із минулих днів,
Як горобцям було непереливки.
Сьогодні – навпаки – для солов'їв
Не вистача ні шани, ні готівки.

Бо на підмостках спритні Горобці –
Професори, доценти, депутати...
А Солов'ї, неначе ті старці,
Літають у чужі краї співати.

Аркадій МУЗИЧУК

ГОРОБЕЦЬ НА СЦЕНІ

Байка

«Ну як же так! – обуривсь Горобець, –
Ледь голос не зірву, цвірінькаю щосили.
І взимку теж я головний співець...
Та знов старань моїх не оцінили.

Преміювали знову солов'я,
Невже для нього почестей замало?
Хай спробує цвірінькнути, як я,
Щоб аж у вухах всім позакладало.

Не людяний, на вид не показний він.
Та й ніч співа – порушує регламент...
Хіба мене зрівняти можна з ним –
В усіх на видноті. А темперамент?

Тут – скік, там – скок. Хвостом сюди-туди,
І мікрофон від співу ледь не трісне.
А я ж співак ще зовсім молодий,
Коли змужню, то не так ще свисну...

*Вечірнє сонце, дякую за день!
Вечірнє сонце, дякую за втому.
За тих лісів просвітлений Едем
і за волошку в житті золотому.
За твій світанок, і за твій зеніт,
і за мої обпечені зеніти.
За те, що завтра хоче зеленіть,
за те, що вчора встигло одзвеніти.
За небо в небі, за дитячий сміх.
За те, що можу, і за те, що мушу.
Вечірнє сонце, дякую за всіх,
котрі нічим не осквернили душу.
За те, що завтра жде своїх натхнень.
Що десь у світі кров ще не пролита.
Вечірнє сонце, дякую за день,
за цю потребу слова, як молитви.*

Ліна КОСТЕНКО

